

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BABALARIN EMZİRMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI,
EMZİRME SÜRECİNE KATILIMLARI VE
BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Sinem GÜLTEKİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hale UYAR HAZAR

AYDIN-2021

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Sinem GÜLTEKİN tarafından hazırlanan “Babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörler” başlıklı tez, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 01/07/2021

Üye (T.D.): Dr. Öğr. Üyesi Hale UYAR HAZAR Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Hüsniye ÇALIŞIR Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Sema YILMAZ Selçuk Üniversitesi

ONAY:

Bu tez Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünün tarih ve sayılı oturumunda alınannolu Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Süleyman AYPAK

Enstitü Müdür V.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam ve yüksek lisans eğitimim süresince göstermiş olduğu ilgi, hoşgörü, sabır ve yönlendirmeleriyle bana sonsuz destek veren, mesleki gelişimim için bilgi ve emeğini benden esirgememekle beraber kişisel gelişimimde de çok büyük katkıları olan, bu zorlu süreçte bana daima sevgi ve şefkatle yaklaşan danışmanım, değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hale UYAR HAZAR' a,

Tez komitesinde yer alarak değerli görüş ve önerileriyle bu araştırmaya katkıda bulunan Sayın Prof. Dr. Hüsnüye ÇALIŞIR ve Prof. Dr. Sema YILMAZ'a,

İstatistiksel değerlendirmede yardımlarını esirgemeyen Emire BOR'a

Geliştirdiği ölçeği Türkçe'ye uyarlamam için izin veren Manal KASSAB'a,

Çalışmaya gönüllü olarak katılarak araştırmaya katkı sağlayan tüm babalara,

Bu zorlu süreçte yanımda olarak bana her türlü desteği veren Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Doğumhane ekip arkadaşlarıma, verileri toplamam da yardımcı olan Kadın Doğum Obstetri Servisi ve Kadın Doğum Polikliniği çalışanlarına,

Eğitim hayatım boyunca varlıklarıyla bana güç ve güven veren; annem Süheyda GÜLTEKİN, babam İlhan GÜLTEKİN, kardeşlerim Tuana GÜLTEKİN, Gizem ve Çağlar PEHLİVAN'a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırma Soruları	3
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Emzirme ve Önemi.....	4
2.2. Emzirmeyi Etkileyen Faktörler	5
2.3. Emzirme Süreci ve Babalar	6
2.3.1. Emzirme Sürecinde Babaların Rolü	7
2.3.2. Babaların Emzirmeye İlişkin Tutumları	8
2.3.3. Babaların Emzirmeye İlişkin Olumlu Tutum Kazanmasında ve Emzirme Sürecine Katılımını Sağlamada Ebelerin Rolü	9
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	11
3.1. Gereç.....	11
3.1.1. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri.	11
3.1.2. Araştırmanın Zamanı.....	11

3.1.3. Veri Toplama Araçları.....	12
3.1.3.1. Tanıtıcı Bilgi Formu (Ek 1).....	12
3.1.3.2. Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği (Ek 2)	13
3.2. Yöntem	35
3.2.1. Araştırmanın Şekli.....	35
3.2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Hacmi	35
3.2.3. Araştırmaya Dahil Etme ve Dahil Etmeme Kriterleri	36
3.2.4. Ön Uygulama.....	37
3.2.5. Araştırma Verilerinin Toplanması.....	37
3.2.6. Araştırmanın Değişkenleri.....	38
3.2.7. Verilerin İstatiksel Analizi	38
3.2.8. Araştırmanın Güçlükleri	38
3.2.9. Araştırmanın Etik Yönü	39
4. BULGULAR	41
4.1. Babaların Sosyo-Demografik Özellikleri	42
4.2. Babaların ve Eşlerinin Anne Sütü ve Emzirme İle İlgili Bilgi Almalarına İlişkin Özellikleri	43
4.3. Babaların Emzirme Sürecine Katılımını Önemli Kişilerin Onayına İlişkin Özellikleri.....	44
4.4. Babaların, BETKÖ'nün “BET” ve “BEK” Alt Ölçek Maddelerine Verdikleri Yanıtlar, Alt Ölçek Puan Ortalamaları, İç Tutarlık Katsayıları ve Toplam Puanlarına İlişkin Özellikleri	44
4.5. Babaların Sosyo-Demografik, Anne Sütü ve Emzirme, Emzirme Sürecine Katılımını Önemli Kişilerin Onaylanmasına İlişkin Özelliklerine Göre BETKÖ'nün BET ve BEK Alt Ölçek Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ve BET ve BEK Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki İncelenmesi	47
4.6. Babaların BETKÖ'nün BET ve BEK Alt Ölçek Puanlarını Etkileyen Faktörler	50
5. TARTIŞMA	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	56

KAYNAKLAR.....	58
EKLER	66
Ek 1 Tanıtıcı Bilgi Formu.....	66
Ek 2 Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği	70
Ek 3 Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği, Alt Ölçekler, Alt Boyutlar-Türkçe Versiyon.....	71
Ek 4 Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeğinin Kullanım İzni.....	72
Ek 5 Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul İzni.....	73
Ek 6 Zonguldak İl Sağlık Müdürlüğü Kurum İzin Yazısı	74
Ek 7 Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	75
Ek 8 Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Uygunluk Onayı	78
BİLİMSEL ETİK.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	80

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
AGFI	: Adjusted Goodness of Fit Index (Ayarlanabilen İyilik Uyum İndeksi)
AVE	: Average Variance Extracted (Çıkarılan Ortalama Varyans)
BET	: Babaların Emzirme Tutumu
BEK	: Babaların Emzirme Sürecine Katılımı
CFI	: Comparative Fit Index (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi)
CR	: Construct Reliability-Composite Reliability (Yapı Geçerliği)
CVI	: Content Validity Index (Kapsam Geçerliği İndeksi)
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
GFI	: Goodness Of Fit Index (İyilik Uyum İndeksi)
KMO	: Kaiser Meyer Olkin
KW	: Kruskall Wallis
MU	: Mann-Whitney U
N	: Evren
n	: Örneklem Büyüklüğü
NFI	: Normed Fit Index (Normlaştırılmış Uyum İndeksi)
NNFI	: Non-Normed Fit Index (Normlaştırılmamış Uyum İndeksi)
ORT	: Ortalama
RMSEA	: Root Mean Square Error of Approximation (Yaklaşık Hataların Ortalama Karakökü)
SD	: Serbestlik Derecesi
SS	: Standart Sapma
TLI	: Tucker-Lewis Index (Normlaştırılmamış Uyum İndeksi)

- TNSA** : Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
- UNICEF** : United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
- WHO** : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
- χ^2 : Ki Kare

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki ifadelerin basıklık çarpıklık değerleri	18
Şekil 2. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin birinci düzey DFA ..	24
Şekil 3. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin birinci düzey regresyon katsayıları.....	25
Şekil 4. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin ikinci düzey DFA....	26
Şekil 5. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin ikinci düzey regresyon katsayıları.....	26
Şekil 6. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki tüm maddeler için p ve t değerleri.....	33
Şekil 7. Araştırmanın gücünün hesaplanması.....	36

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmanın zaman çizelgesi	12
Tablo 2. Tanıtıcı bilgi formunun uzman görüşüne göre CVI değerleri (n=7).....	13
Tablo 3. BETKÖ'nün Türk kültürüne uyarlanması ve geçerlik ve güvenirliğini sağlamada kullanılan yöntemler	15
Tablo 4. BETKÖ'nün BET ve BEK ifadelerinin uzman görüşüne göre CVI değerleri (n=7)..	17
Tablo 5. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin faktör deseni (Dik döndürme-varimax) (n=280)	21
Tablo 6. Uyum indekslerine ilişkin mükemmel ve kabul edilebilir uyum ölçütleri.....	23
Tablo 7. Modifikasyon öncesi ve modifikasyon sonrası uyum indeksleri	23
Tablo 8. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin korelasyon katsayılarının kareleri ve AVE değerleri.....	28
Tablo 9. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin ve alt boyutlarının cronbach- α güvenirlik katsayısı (n=280).....	29
Tablo 10. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin madde toplam korelasyonları	30
Tablo 11. BET ve BEK alt ölçeklerinin alt boyutlarının madde toplam korelasyonları	32
Tablo 12. Babaların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=220).....	42
Tablo 13. Babaların ve eşlerinin anne sütü emzirme ile ilgili bilgi almalarına ilişkin özelliklerinin dağılımı (n=220).....	43

Tablo 14. Babaların emzirme sürecine katılımını önemli kişilerin onaylamasına ilişkin özelliklerin dağılımı (n=220).....	44
Tablo 15. Babaların BET ve BEK alt ölçek maddelerine verdikleri yanıtlarının dağılımı (n=220)	45
Tablo 16. Babaların BETKÖ'nün "BET" ve "BEK" alt puan ortalamaları ve iç tutarlık katsayılarının dağılımı	46
Tablo 17. Babaların, BET ve BEK alt ölçek toplam puanlarının dağılımı (n=220).....	46
Tablo 18. Babaların sosyo-demografik özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması	48
Tablo 19. Babaların anne sütü ve emzirmeye ilişkin özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması	49
Tablo 20. Babaların emzirme sürecine katılımını önemli kişilerin onaylamasına ilişkin özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması	49
Tablo 21. BETKÖ'nün BET ve BEK alt ölçek puanları arasındaki ilişki düzeyi.....	50
Tablo 22. Babaların BET ve BEK alt ölçek puanlarını etkileyen faktörler.....	51

ÖZET

BABALARIN EMZİRMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI, EMZİRME SÜRECİNE KATILIMLARI VE BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Gültekin S. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Programı, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2021.

Amaç: Bu araştırma, babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, analitik-kesitsel olarak, Aralık 2019- Mayıs 2021 tarihleri arasında, Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde 220 baba ile gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasında, tanıtıcı bilgi formu, babaların emzirme tutumu ve katılımı ölçeği kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Student-t testi, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis ve Bonferroni testleri kullanıldı. Ayrıca pearson korelasyon, tek yönlü varyans ve çok değişkenli lineer regresyon analizleri yapıldı.

Bulgular: Araştırmada, babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörler belirlendi. Araştırmaya katılan babalar $34,82 \pm 5,24$ yaşında ve emzirmeye ilişkin tutum puanı ortalaması $56,24 \pm 5,82$, emzirme süresine katılım puanı ortalaması $56,85 \pm 7,10$ 'dur. Çok değişkenli lineer regresyon analizinde, babaların emzirmeye ilişkin tutum puanını; eğitim durumu, babanın annesinin emzirme sürecine katılımını onaylaması ($F=3,324$, $R^2_{adj}=0,050$, $p=0,007$); babaların emzirme sürecine katılım puanını, aile tipi, emzirme sürecini deneyimle sayısı, emzirme sürecinin deneyimlendiği son bebeğin cinsiyeti, anne sütü ve emzirme ile bilgi alma durumu etkilemektedir ($F=11,304$, $R^2_{adj}=0,158$, $p<0,001$).

Sonuç: Bu araştırmaya katılan babaların, emzirmeye ilişkin tutumu negatif, emzirme sürecine katılımları zayıftır. Babaların emzirmeye ilişkin tutumu ve emzirme sürecine katılımı ise, bazı sosyo-demografik ve kültürel faktörlerden etkilenmektedir. Babaların bu özelliklerinin bilinmesi; emzirmede eş desteğinin sağlanmasında ve emzirme oranlarının artırılmasında ebe ve hemşirelerin nasıl bir yol izleyeceğine karar vermesinde önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Babalar, Emzirme, Katılım, Rol, Tutumlar

ABSTRACT

FATHERS' ATTITUDES TOWARDS BREASTFEEDING, THEIR PARTICIPATION IN THE BREASTFEEDING PROCESS AND THE FACTORS AFFECTING THEM

Gültekin S. Aydın Adnan Menderes University, Health Sciences Institute, Midwifery
Program, Master Thesis, Aydın, 2021.

Objective: This research has been carried out to determine fathers' attitudes towards breastfeeding, their participation in the breastfeeding process and the factors affecting them.

Materials and Methods: The research has been carried out analytically and cross-sectionally, between December 2019 and May 2021, with the participation of 220 fathers in Zonguldak Gynecology and Childhood Hospital. Introductory information form, fathers' breastfeeding attitude and participation scale were used in the collection of the data. Descriptive statistics, Student-t test, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis and Bonferroni tests were used in the evaluation of the data. In addition, pearson correlation, cronbach's alpha coefficient, one-way variance and multivariate linear regression analyzes were performed.

Results: In the research, fathers' attitudes towards breastfeeding, their participation in the breastfeeding process and the factors affecting them have been determined. The fathers who participated in the study were 34.82 ± 5.24 years old, and the mean attitude score towards breastfeeding was 56.24 ± 5.82 , and the mean score of participation in breastfeeding process was 56.85 ± 7.10 . In the multivariate linear regression analysis, the fathers' attitude score towards breastfeeding is affected by education level, father's approval of his mother's participation in the breastfeeding process ($F=3,324$, $R^2_{adj}=0,050$, $p=0,007$), and fathers' participation score in the breastfeeding process is affected by the type of family, the number of breastfeeding experiences, the gender of the last baby with whom the breastfeeding process is experienced, and the state of obtaining information about breast milk and breastfeeding ($F=11,304$, $R^2_{adj}=0,158$, $p<0,001$).

Conclusion: The fathers participating in this research have a negative attitude towards breastfeeding and their participation in the breastfeeding process is weak. Fathers' attitudes towards breastfeeding and their participation in the breastfeeding process are affected by some socio-demographic and cultural factors. Knowing these characteristics of fathers will make an important contribution to midwives and nurses in deciding how a way to follow in providing spousal support in breastfeeding and increasing breastfeeding rates.

Keywords: Attitudes, Breastfeeding, Fathers, Participation, Role

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Emzirme, büyüme ve gelişmeye yardımcı besin ve antikorları içeren anne sütünün bebeğe transferini sağlayan en doğal yöntemdir. Emzirme ülkelerin 2030 yılına kadar ulaşmayı öngördükleri Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde anahtar rol oynamakta ve hedeflerin birçoğunun gerçekleşmesi açısından kritik önem taşımaktadır (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2021). Ülkemizde de hala emzirmenin özendirilmesi, desteklenmesi ve sürdürülmesi, önemli bir halk sağlığı stratejisi olmayı sürdürmektedir (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu [THSK], 2021).

Emzirmenin bu önemine rağmen Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF tarafından dünyada emzirme ile ilgili tavsiye edilen standartlara tam olarak uyan bir ülkenin bulunmadığı raporlanmaktadır. Bununla birlikte 194 ülkeyi değerlendiren Küresel Emzirme Karnesinde de altı aylıktan küçük bebeklerin yalnızca %40'ının sadece anne sütüyle beslendiklerini ve bu dönemde bebeklerin sadece anne sütüyle beslenme oranlarının %60'ın üzerinde olduğu 23 ülke olduğu belirtilmektedir (UNICEF, 2021).

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de yeni doğan bebeklerin emzirilmesine yönelik yoğun çaba harcanmaktadır. Fakat bu çabalara rağmen anne sütü ile beslenme konusunda sorunlar yaşanmaktadır (Gözükara, 2014). Ülkemizde çocukların %96'sının bir süre anne sütü almış olmasına karşın ilk altı ay bunu sürdürme ile ilgili sorunlar vardır (Şahin ve Yurtsal, 2018). Ülkemizde emzirme yaygın olarak uygulansa da sadece anne sütüyle beslenme önerildiği gibi yaygın olarak uygulanmamaktadır (Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması [TNSA], 2013). Bununla birlikte ülkemizde bebek maması ve diğer sıvılara erken başlandığı ve biberon ile beslemenin de yaygın bir biçimde tercih edildiği bildirilmektedir (TNSA, 2013, 2018). Bu durumlarda bebeğin yavaş yavaş aile veya yetişkin gıdalar yemeye alışmasına, anne sütüne daha az bağımlı kalmasına, memeden ayrılmasına ve emzirme oranında azalmaya neden olmaktadır (Şahin ve Yurtsal, 2018).

Bununla birlikte ülkemizde emzirilme 1 yaşında %66 oran ile halen devam etmekte iken çocukların sadece %34'ü ikinci doğum gününe kadar emzirilmektedir (TNSA, 2018). Yani

anneler bebeklerini emzirmeye başlasalar bile, bir süre sonra emzirmeyi bırakabilmektedirler (Gözükara, 2014). Bu durumun da ailelerin sadece anne sütü ile beslemenin önemini, faydalarını ve emzirme sürecinde yaşadıkları sorunlarla nasıl baş edeceklerini yeterince bilmemelerinden, emzirmeye ilişkin yanlış inanç ve tutumlarından ayrıca annelerin emzirme konusunda çevrelerinden özellikle eşlerinden yeterli destek alamamasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Ayran ve Çelebioğlu, 2019; Gözükara, 2014).

Emzirme sürecinde babaların rolünün büyük olduğu, babaların emzirme sürecini etkileyeceğine dair kanıtlar giderek artmaktadır (Johnson ve diğerleri, 2013; Ku ve Chow, 2010; Yen-Ju ve Jacqueline, 2011). Yapılan çalışmalarda babaların emzirmeye olumlu bakması ve desteklemesi durumunda annelerin emzirmeyi sürdürmede daha kararlı olduğu (Februhartanty ve diğerleri, 2006); annelerin emzirme süresi üzerinde eşlerin en çok etkili grup olduğu belirtilmektedir (Lee ve diğerleri, 2006).

Avery ve Magnus (2011) tarafından yapılan çalışmada da, emzirme sürecinde annenin desteklenmesinde ve annenin emzirmeye devam etmesini sağlanmada babaların tutumlarının kritik role sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca annelerin emzirme tutumlarının da, eşlerinin tutumları ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Gebremariam ve diğerleri, 2021; Karande ve Perkar, 2012; Scoot ve diğerleri, 2004).

Literatürde annenin ek gıdaya başlama, hazır mama kullanma (Arifah ve diğerleri, 2014; Sherriff ve diğerleri, 2014), biberonla beslemeye geçiş kararında (Montigny ve diğerleri, 2016), emzirmeye devam etmesini sağlanmada babaların tutumlarının kritik role sahip olduğu (Avery ve Magnus, 2011), tutumların da bireyin davranışını yönlendirdiği (İnceoğlu, 2010) ve babanın emzirme sürecine katılımının emzirmenin başarısı ve bebeğin gelişimi için önemli olduğu belirtilmekte (Chen ve diğerleri, 2010) iken ülkemizde babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını ve emzirme sürecine katılımlarını bir arada ölçen ölçek bulunmamaktadır. Bununla birlikte literatürün babaların emzirme sürecine katılımlarını etkileyen faktörlerle ilgili verilerin çeşitliğinden yoksun olduğu belirtilmekte (Leng ve diğerleri, 2019) ve ülkemizde de babaların emzirme tutumları ve tutumlarını etkileyen faktörlerle ilişkili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Kuleyin, 2017).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın ana amacı, babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını, babaların emzirme sürecine katılımlarını ve bunları etkileyen faktörleri belirlemektir.

Bu çalışmanın ikincil amacı Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği (BETKÖ)'ni Türk kültürüne uyarlayarak, geçerlik ve güvenilirliğini saptamaktır.

1.3. Araştırmanın Soruları

1. BETKÖ, Türk kültüründe uygulanması için geçerli ve güvenilir bir ölçek midir?
2. Babaların emzirmeye ilişkin tutum düzeyi nedir?
3. Babaların bazı sosyo-demografik özelliklerinin emzirmeye ilişkin tutum puanı üzerine etkisi var mıdır?
4. Babaların anne sütü ve emzirme ile ilgili özelliklerinin emzirmeye ilişkin tutum puanı üzerine etkisi var mıdır?
5. Önemli kişilerin onayının babaların emzirmeye ilişkin tutum puanı üzerine etkisi var mıdır?
6. Babaların emzirme sürecine katılım düzeyi nedir?
7. Babaların bazı sosyo-demografik özelliklerinin emzirme sürecine katılım puanı üzerine etkisi var mıdır?
8. Babaların anne sütü ve emzirme ile ilgili özelliklerinin emzirme sürecine katılım puanı üzerine etkisi var mıdır?
9. Önemli kişilerin onayının babaların emzirmeye ilişkin katılım puanı üzerine etkisi var mıdır?
10. Babaların emzirmeye ilişkin tutum puanı ile emzirme sürecine katılım puanı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Emzirme ve Önemi

Beslenme, 1924 yılından bu yana yayınlanan uluslararası insan hakları belgelerinde bir hak olarak ifade edilmektedir. Bütün bebekler ve çocuklar, sağlıklı olmak ve sağlığını korumak için yeterli beslenme hakkına sahiptir. Emzirme ise bebeklere ve çocuklara bu hakkı sağlayan en ideal yöntemdir. Her yeni doğanın büyüme çağına uygun doğru besini alma hakkı vardır. Bu nedenle yenidoğanın bakımından sorumlu olan kişilerin bu temel hakkı göz ardı etmemesi gerekir (Hansen ve diğerleri, 2018; Zenciroğlu ve diğerleri, 2017).

Hemen hemen tüm toplumlarda ve kültürlerde yaşamın ilk altı ayında sadece emzirmenin en üstün beslenme şekli olarak benimsendiği belirtilmektedir (Dinçtürk, 2006; Ocaktan, 2017). Genel tarihe bakıldığında emzirmenin öneminin MÖ. dayandığı görülmektedir. Eski Mısırlıların emzirmenin hayati önemini kabul ederek emzirmeyi kutsal rol olarak atfettikleri, tarihsel yazıtlardan Ebers Papirusu'nda (Eski Mısır MÖ 1550) bebeğin üç yaşına kadar emzirilmesi gerektiğinin vurgulandığı belirtilmektedir (Buldur, 2019; Samur, 2008; Şahin ve Yurtsal, 2018; Ocaktan, 2017). Bununla birlikte Mısır da Tanrıça Isis'in oğlu Horos'u beslerken tasvir edilmesi, Antik Yunanistan'da da Hera, Gaea ve Demeter gibi çocukları emziren çok sayıda heykel veya heykel tanrıçasının tasvir edilmesi emzirmeye verilen önemi göstermektedir (Şahin ve Yurtsal, 2018).

Günümüzde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (The United Nations Children's Fund-UNICEF) tarafından anne sütü ile beslemenin doğumdan hemen sonra başlamasını ilk altı ay sadece anne sütü verilmesini ve emzirmenin altı aydan sonra uygun besin takviyeleri ile iki yaş ve sonrasına kadar devam etmesi önerilmektedir (Ocaktan, 2017; Sağlık Bakım Sistemleri Genel Müdürlüğü [SBSGM], 2019; Zenciroğlu ve diğerleri, 2017). Ülkemizde emzirmenin özendirilmesi, desteklenmesi ve sürdürülmesi, hala önemli bir halk sağlığı stratejisi olmayı sürdürmektedir (THSK, 2021). Aynı zamanda emzirme Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin çoğuna ulaşmak içinde kritik öneme sahiptir. Çünkü emzirme ve sürdürülebilir gelişme el ele gider. Emzirme artırılarak yıllık 520 bin çocuğun hayatı kurtarılabilir. Kadın ve çocukların sağlık ve refahının iyileşmesini sağlayarak daha sağlıklı,

daha zengin bir gelecek inşa edilebilir. İyileştirilmiş emzirme sadece anne ve bebek için yararlı değil aynı zamanda daha zengin toplumlar ve uluslar oluşturmak içinde bir araçtır (Samur, 2008; UNICEF, 2021).

2.2. Emzirmeyi Etkileyen Faktörler

Emzirmeyi etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bunlar arasında yenidoğan, anne, çevresel ve sosyokültürel faktörlerden söz etmek mümkündür.

Yenidoğanın gestasyonel yaşı, doğum ağırlığı ve sağlık durumunun genel anlamda emmeyi etkilediğini söylemek mümkündür. Ancak yenidoğanın hasta olması, konjenital defekti, düşük apgar skoru, vital bulgularının normal sınırlarda olmaması, bağırsak hareketlerinin yokluğu gibi durumları ise emzirmeyi olumsuz yönde etkiler (Zenciroğlu ve diğerleri, 2017).

Annenin yaşı, karakteristik özellikleri, ekonomik durumu ve eğitim seviyesi gibi sosyo-demografik özelliklerinin emzirme üzerine olumlu veya olumsuz etkileri vardır (Gözükara, 2012; Kuleyin, 2017; Svensson, 2015; Zenciroğlu ve diğerleri, 2017). Öz güveni düşük ve emzirme bilgisi az olan kadınların emzirme olasılığının daha düşük, yaşlı kadınların emzirmeye başlama olasılığı adölesan kadınlardan daha fazladır (Svensson, 2015). Emzirme üzerine etki eden faktörlerden bir diğeri de annenin eğitim düzeyi ve gelir seviyesidir (Kuleyin, 2017; Svensson, 2015; Zenciroğlu ve diğerleri, 2017). Yüksek eğitim seviyesine sahip, yüksek gelir elde eden kadınların emzirmeye başlama olasılığı daha yüksektir (Kuleyin, 2017; Svensson, 2015). Annenin hasta olması (diyabet, preeklampsi, HIV enfeksiyonu, herpes vb.), bazı ilaçlar kullanması, doğum şekli, doğum ağrısının kontrolünde kullanılan analjezik ve anesteziik yöntemler de emzirmeyi etkileyen anneye ait diğer faktörlerdendir (Gözükara, 2012; Kuleyin, 2017; Svensson, 2015; Şahin ve Yurtsal, 2018; Zenciroğlu ve diğerleri, 2017).

Emzirme anne ve bebeğe ait faktörlerin yanı sıra kültür, toplum, medya gibi faktörlerden de etkilenir (Bırhanu, 2017; Gözükara, 2012; Henderson ve diğerleri, 2011; Svensson, 2015). Ebeveynlerin içinde yetiştiği kültür veya kültürlerin normları, memenin toplumdaki imajı annenin emzirme kararını etkiler (Henderson ve diğerleri, 2011; Svensson, 2015). Toplumda emzirmenin cinsel bir aktivite olarak algılanması ve baskın kitle iletişim araçlarının (media) cinsel bir bölge olarak göğüslere vurgu yapması, emzirmeye ek engeller oluşturabilir (Henderson ve diğerleri, 2011).

Emzirmeyi etkileyen diğerk bir faktörde aile, arkadaş ve eş desteğidir. Bu destek sistemleri annenin emzirme kararına etki ederek emzirme sürecini yönlendirir (Bırhanu, 2017; Gözükara, 2012; Kuleyin, 2017; Svensson, 2015; Şahin ve Yurtsal, 2018). Eğer bir kadının annesi, diğerk aile üyeleri ve arkadaşları bebeklerini emzirmiş ise ve bu kişilerin olumlu emzirme deneyimleri var ise annenin emzirmeye karar verme ve emzirmeye başlama olasılığı daha yüksektir (Svensson, 2015). Eş ve aileden gelen gayri resmi desteğın ebeler, hemşireler hekimler ve diğerk sağlık çalışanları gibi resmi kaynaklardan gelen destekten daha etkili olduğu belirtilmektedir. Kadınlar, sosyal yapılarıyla sağlık hizmeti sağlayıcılarına göre daha fazla temas halindedir ve araştırmalar, kendi annesinin ve eşinin gayri resmi destek ağındaki en etkili kişiler olduğunu ortaya koymaktadır (Gözükara, 2012; Svensson, 2015).

Başarılı bir emzirme için eş önemli bir destek faktörüdür (Svenson, 2015). Annelerin çoğu emzirme sırasında eşlerinden yardım almak istediğini belirtmektedir (Susin ve Giugliani, 2008). Bununla birlikte bebeklerin beslenme ve sağlık durumları ile ilgili sorunları paylaşmak için en çok tercih edilen kişilerden birinin yine babalar olduğu bildirilmektedir (Februhartanty ve diğerkleri, 2006). Emzirmeye etkileyen faktörler arasında babalardan da söz edilmesi gerekmektedir.

2.3. Emzirme Süreci ve Babalar

Emzirme doğal bir eylem olarak görülse de hem anne hem de yenidoğan için öğrenilmiş bir davranıştır. Emzirmenin başarılı olması için anne ve bebeğın iyi bir takım çalışması geliştirmesi gerekir (Februhartanty ve diğerkleri, 2006). Ancak bu ikilinin birlikte takım çalışmasını geliştirmesi biraz zaman alabilir ve bu süreçte bazı sorunlar yaşanabilir. Emzirme sürecinde oluşabilecek sorunları önleme ya da çözümünü sağlamada, bu sürecin anne-bebek ve tüm aile açısından sağlıklı bir şekilde geçirilmesinde destek faktörü oldukça önemli rol oynamaktadır (Gözükara, 2012). Çünkü anneler doğru bir destekle bu sorunlarla baş edebilir (Ayran ve Çelebioğlu, 2019; Nickerson ve diğerkleri, 2012; Rempel ve Rempel, 2011). Emziren annenin birincil destek kaynağı ise babalardır (Pavill, 2002; Sherriff ve diğerkleri, 2014). Babalar annenin emzirme kararını etkilemede merkezi rol oynayarak (Bonina ve diğerkleri, 2013; Littman ve diğerkleri, 1994; Vaaler ve diğerkleri, 2011), annenin emzirme uygulamalarını gerçek anlamda etkiler (Februhartanty ve diğerkleri, 2007; Pavill, 2002; Sherriff ve diğerkleri, 2014). Yani bebek beslemek sadece anne-bebek ilişkisi değil, zaman, pratik, sabır ve ekip çalışması gerektiren bir

aile ilişkisidir. Bu nedenle emzirme sürecinin anne, bebek ve baba üçlüsüne genişletilmesi çok önemlidir (Mitchell-Box ve Braun, 2012; Scott ve diğerleri, 1997). Çünkü babaların bu sürece göz ardı edilemeyecek kadar önemli etkileri ve bu süreçte yerine getirmeleri gereken rolleri vardır (Al Namir ve diğerleri, 2017; Arifah ve diğerleri, 2014; Buldur, 2019; Emmott ve Mace, 2015; Februhartanty ve diğerleri, 2007; Mithani ve diğerleri, 2015; Montigny ve diğerleri, 2018; Pavill, 2002; Scott ve diğerleri, 1997; Sherriff ve diğerleri, 2014; Tohotoa ve diğerleri, 2009; Wolfberg ve diğerleri, 2004).

2.3.1. Emzirme Sürecinde Babaların Rolü

Babalar emzirmek için doğrudan bir şey yapmasalar da çeşitli rollerini yerine getirerek emzirme sürecine katılabilirler (Mithani ve diğerleri, 2015). Babaların bu süreçte bebek beslenmesi hakkında bilgi arama, bebeği beslemek için karar vermede yer alma, aile işleyişinin sorumluluğunu üstlenme, çeşitli çocuk bakımı faaliyetlerinde bulunma (Arifah ve diğerleri, 2014), emziren annenin, şefkat, güvence ve teşvik gibi fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını öngörme (Sherriff ve diğerleri, 2014), annenin ihtiyaçlarına hassasiyet gösterme, annenin kararlarına saygı duyma (Buldur, 2019), duygusal ve fiziksel olarak teşvik edici davranışlarla emzirmeye motive etme (Lester, 2014), psikolojik destek sağlama ve fiziksel yardım gibi bir çok rolleri vardır (Buldur, 2019; Montigny ve diğerleri, 2018; Pavill, 2002; Scott ve diğerleri, 1997; Sherriff ve diğerleri, 2014).

Babalar; yemek hazırlama, bulaşık yıkama, çamaşır yıkama, alışveriş yapma, bebeğe banyo yaptırma, varsa evdeki diğer çocuk(lar)la ilgilenme gibi işlerde anneye yardımcı olarak pratik destek ve fiziksel yardım sağlayabilirler (Mithani ve diğerleri, 2015; Tohotoa ve diğerleri, 2009). Bunların yanı sıra babaların emzirme sürecine katılım sağlamalarındaki rol ve davranışları şunlardır (Pavill, 2002; Sherriff ve diğerleri, 2014; Tohotoa ve diğerleri, 2009):

- Bebeği memeye yerleştirmeye ve annelerin rahat pozisyon almalarına yardımcı olmak,
- Bebek emzirmeyi bitirdiğinde, gerekli ise uyuyana kadar bebekle ilgilenmek ve böylece annelerin kendilerine zaman ayırmasını sağlamak,
- Gece emzirmeleri sırasında bebeği anneye getirmek,
- Annenin rahatlmasına yardımcı olacak boyun masajı yapmak,
- Eşine emzirdiği için iyi bir iş yaptığını söyleyerek övgü veya iltifatta bulunmak,

- Anneyi eleştirilerden korumak,
- Emzirme çabalarını kabul eden cesaret verici yorumlarla özgüvenini artırmak,
- Anneye duygusal destek sağlamak,
- Eşini emzirmeyi kesintiye uğratan, emzirmeye zarar veren yararsız tavsiyelerden korumak,
- Bebek altı aylık olmadan önce anne sütünden başka bir şey ile beslemesi için uygulanan baskıya direnç göstermede destek olmak,
- Ek gıdaya başlama veya formüle geçme kararında aracı olmak.

2.3.2. Babaların Emzirmeye İlişkin Tutumları

Babaların emzirme sürecindeki rollerini yerine getirerek bu sürece katılım göstermelerinin temelinde babaların tutumları yer almaktadır. Çünkü her insanın davranışının kaynağında tutum yer alır. Tutum; bireyin tepkisini yönlendirir, onun davranış biçimini belirler (İnceoğlu, 2010). Bu nedenle babaların tutumları, emzirme süreci açısından önemlidir. Çünkü babaların bebeğin beslenmesindeki yöntem seçimi, bireysel tutumları ile ilişkili iken (Vaaler ve diğerleri, 2011), annelerin emzirme tutumları, eşlerinin tutumları ile ilişkilidir (Gebremariam ve diğerleri, 2021; Karande ve Perkar, 2012; Scoot ve diğerleri, 2004). Bunların yanı sıra babaların emzirme tutumlarının; annelerin emzirmeye başlama kararı (Februhartanty ve diğerleri, 2007; Wolfberg ve diğerleri, 2004), bebeği ilk ayda emzirme niyeti (Wolfberg ve diğerleri, 2004), annenin emzirmeye olan bağlılığı ve emzirme süresi üzerine etkilerinden de söz edilmektedir (Al Namir ve diğerleri, 2017; Scoot ve diğerleri, 1997). Eşlerinin emzirme konusunda kesin bir tercihi olduğunu algılayan kadınların, eşlerinin biberonla beslemeyi tercih ettiğini veya beslenme yöntemi konusunda kararsız olduğunu algılayan kadınlara göre emzirmeye başlama olasılığının 10 kat daha fazla olduğu belirtilmektedir. Emzirmenin memeler için kötü olduğuna, memeleri estetik olarak çirkinleştirdiğine, cinsel ilişkiye engel olduğuna inanan babaların eşlerini emzirmeye başlamaktan vazgeçirmeleri veya başlanırsa da zor dönemlerde onları destekleyerek başarılı emzirmeye katkıda bulunmamalarının beklendiği bildirilmektedir (Scott ve diğerleri, 1997). Yani sonuç olarak babalar emzirme sürecini olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilmekte (Emmott ve Mace, 2015) ve bu nedenle de emzirme süreci babalardan ayrı olarak düşünülmemelidir (Mitchell-Box ve Braun, 2012; Scott ve diğerleri, 1997).

2.3.3. Babaların Emzirmeye İlişkin Olumlu Tutum Kazanmasında ve Emzirme Sürecine Katılımını Sağlamada Ebelerin Rolü

Emzirme oranlarının iyileştirilmesi, emzirmenin özendirilmesi ve desteklenmesi tüm sağlık profesyonellerinin doğal bir görevidir. Bu eğilimin devam edebilmesi için, ebelerin ve diğer sağlık çalışanlarının emzirme dönemindeki ailelere yönelik hizmetlerde aktif rol üstlenmeleri gerekmektedir (Gözükara, 2012). Ebelerin uygulayıcı, eğitici, araştırmacı ve savunucu rolleri vardır (International Confederation of Midwives [ICM], 2021a; ICM, 2021b; Türk Ebeler Derneği, 2021). Ebeler, sağlık danışmanlığı ve eğitiminde sadece kadın için değil, aile ve toplum içinde de önemli bir göreve sahiptir (ICM, 2021a). Ebeler ailede ve toplumda emzirmeyi savunmalıdır (ICM, 2021b). Ebeler ve diğer sağlık personelleri hastane ve Aile Sağlığı Merkezlerinde gerekli düzenlemelerin yapılması ve yasal düzenlemelerde öncü olmak gibi destek uygulamalarını sürdürebilirler (Şahin ve Yurtsal, 2018).

Yapılan çalışmada babaların emzirme bilgisinin, eğitimden olumlu yönde etkilendiği, emzirme konusunda iyi bilgili olan babaların da emzirmeye karşı olumlu tutumlarının olduğu belirtilmektedir (Abhinaya ve diğerleri, 2016). Tutumların da bireyin davranışını yönlendirdiği, kişi emzirmeye karşı olumlu tutuma sahip ise emzirmeyi destekleme, emzirme sürecine katılımında olumlu yönde olacağı bildirilmektedir (İnceoğlu, 2010). Babalar sağlık personelleri tarafından eğitilirse, sadece anne sütü ile beslenme oranlarının artacağı bildirilmektedir (Abhinaya ve diğerleri, 2016; Susin ve diğerleri, 2018).

Bununla birlikte babaların emzirme sürecine dahil olarak bu süreçte eşlerini desteklemek istedikleri, ancak emzirme ile ilgili kendilerine doğrudan yöneltilen hiçbir soru olmamasından dolayı kendilerini bu süreçte dışlanmış hissettikleri belirtilmektedir (Brown ve Davies, 2014; Huusko ve diğerleri, 2018). Babalar ebelerden kendilerine gelen bilgi ve desteğin olduğunu ancak bunun kendiliğinden olmadığını, klinik ziyaretler sırasında emzirmeye dahil olmak için kendilerinin ilgi göstermesi ve sorular sormaları gerektiğini bildirmektedir. Ebelerin her iki ebeveynle de göz teması kurmasının, her iki ebeveyne aktif olarak soru sormasının ve her iki ebeveyne de soru sorma fırsatı vermesi önemlidir. Bu nedenle ebeler, babalara kendilerini emzirme sürecinin önemli bir parçası değilmiş gibi hissettirmemelidir. Ebeler babaların emzirmedeki önemlerinin farkında olarak onları emzirmeye dahil etmeli, bu süreçte onları desteklemeli ve ilk adımın babalardan gelmesini beklememelidir (Brown ve Davies, 2014; Brunstad ve diğerleri, 2018; Huusko ve diğerleri, 2018). Babaların yeni doğmuş bir bebeğin

sorumluluğunu alma ve bu sırada ortaya çıkan sorunlarla baş etme konusundaki güvenini ebelerin duygusal desteğinden etkilenir. Babalara bilgi verme ve her şeyin yolunda olduğunu teyit ederek duygusal destek sağlama savunmasız geçiş döneminde babanın güven duygusunu teşvik eder. Baba, annenin en önemli destekçisi olduğundan ebeler, babaların da güven inşa etmek için desteğe ihtiyaı olduğunu bilmelidirler ve ebeler bu süreçte babaları desteklemelidirler (Brunstad ve diğerleri, 2018).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Gereç

3.1.1. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma Zonguldak İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı il merkezinde bulunan Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Obstetri servisinde, Kadın Doğum polikliniklerinde ve Kadın Doğum Acil biriminde yürütüldü. Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi 2006 yılında hizmete açılmış olup, Kadın Doğum Acil, Doğumhane, Jinekoloji, Obstetri, Çocuk Acil, Çocuk Cerrahisi, Çocuk Endokrinolojisi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı, Yenidoğan ve Yenidoğan Yoğun Bakım, Çocuk ve Yetişkin Yoğun Bakım, Anestezi ve Reaminasyon ve Radyoloji birimlerinden oluşan, 135 yatak kapasitesine sahip, bebek dostu ve bebek dostu sağlık kuruluşu unvanına sahip bir branş hastanesidir. Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinin Zonguldak ilindeki kadın hastalıkları ve doğuma ilişkin tek alan hastanesi olması ve birçok farklı ilçelerden doğum için kadınların hastaneye başvurması nedenlerinden dolayı araştırmanın bu hastanede yapılması uygun görüldü. Bu durum araştırmanın örnekleme alınan bireylerin çeşitliliği açısından önemlidir.

3.1.2. Araştırmanın Zamanı

Araştırma Haziran 2018-Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırma ile ilgili yapılan işlemlerin zaman çizelgesi Tablo 1'de gösterildi.

Tablo 1. Araştırmanın zaman çizelgesi.

Faaliyetler	Tarih
Araştırma konusunun seçimi ve literatür taraması	Haziran-Ağustos 2018
Tez önerisi ve tanıtıcı bilgi formunun hazırlanması	Ağustos-Eylül 2018
Tez önerisi sunumu	Eylül 2018
Tanıtıcı bilgi formunun uzman görüşüne sunulması	Eylül-Ekim 2018
Etik kurul izninin alınması	Ekim 2018
Kurum izninin alınması	Eylül 2019
Dil uyarlaması	Eylül-Kasım 2019
Pilot uygulama	Aralık 2019
Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik verilerinin toplanması	Aralık 2019-Temmuz 2020
Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik verilerinin analizi ve değerlendirilmesi	Ağustos- Ekim 2020
Araştırma verilerinin toplanması	Ekim 2020-Mayıs 2021
Araştırmanın veri analizi ve değerlendirilmesi	Mayıs 2021
Araştırma raporunun yazımı ve teslimi	Mayıs-Haziran 2021

3.1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında; “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı” Ölçeği kullanıldı.

3.1.3.1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı Bilgi Formu, sosyo-demografik ve anne sütü ve emzirme ile ilgili özellikleri ortaya koymak amacı ile araştırmacı tarafından literatür bilgisine uygun olarak hazırlandı ve toplam 24 sorudan oluştu (Gözükara, 2014; Kuruçırak, 2010; Özlüses ve Çelebioğlu, 2014; Uçan, 2016). Tanıtıcı Bilgi Formu için; 7 uzmandan görüş alındı ve kapsam geçerliğine bakıldı. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde, Waltz ve Bausell (1981) tarafından geliştirilen CVI kullanıldı (Esin, 2018). Bu indekse göre uzmanlar her bir maddeyi “1” ile “4” arasında değişen puanlarla (1=Uygun değil, 2=Maddenin uygun şekilde getirilmesi gerekir, 3=Uygun, ancak küçük değişiklik gerekir, 4=Çok uygun) değerlendirdiler. Uzmanlar tarafından her bir maddenin ölçme derecesini değerlendirmek üzere, üçüncü ve dördüncü seçeneklerini işaretleyen uzmanların sayısı toplamı uzman sayısına bölünerek, her bir maddenin CVI değeri hesaplandı. Her bir maddenin CVI değeri toplanıp ölçekteki madde sayısına bölünerek CVI değeri elde edildi. Her bir maddenin CVI değerinin 0,78 den küçük olmaması önerilmekte ve ölçeğin tamamının kapsam geçerliğinin olması için hesaplanan CVI değerinin 0,80 ve üzerinde olması gerekmektedir (Esin, 2018; Polit ve Beck, 2006). Tanıtıcı bilgi formunun CVI değeri 0,86’dır (Tablo 2).

Tanıtıcı bilgi formu; uzman görüşleri doğrultusunda düzenlendi, anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini geliştirmek amacı ile 33 baba ile görüşülerek ön uygulama yapıldı ve son şekli verildi.

Tablo 2. Tanıtıcı bilgi formunun uzman görüşüne göre CVI değerleri (n=7).

Maddeler	Uygun Değil (1)	Maddenin uygun şekle dönüştürülmesi gerekir (2)	Uygun ancak küçük değişiklikler gerekir (3)	Çok uygun (4)	CVI
Madde 1	0	0	1	6	1,00
Madde 2	0	0	0	7	1,00
Madde 3	1	0	4	2	0,86
Madde 4	0	0	0	7	1,00
Madde 5	0	0	0	7	1,00
Madde 6	0	1	2	4	0,86
Madde 7	0	0	0	7	1,00
Madde 8	0	0	2	5	1,00
Madde 9	1	1	1	4	0,71
Madde 10	0	0	5	2	1,00
Madde 11	1	0	0	6	0,86
Madde 12	0	1	1	5	0,86
Madde 13	0	0	0	7	1,00
Madde 14	0	0	0	7	1,00
Madde 15	0	0	0	7	1,00
Madde 16	0	0	0	7	1,00
Madde 17	0	4	2	1	0,43
Madde 18	0	4	2	1	0,43
Madde 19	0	4	2	1	0,43
Kapsam Geçerlik İndeksi (CVI)					0,86

3.1.3.2. Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği (Ek 2)

Abu-Abbas ve diğerleri tarafından (2016) geliştirilen ve babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını ve babaların emzirme sürecine katılımını belirlemeyi amaçlayan BETKÖ, “babaların emzirmeye ilişkin tutumları (BET)” ve “babaların emzirme sürecine katılımı (BEK)” olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte BET, 14 madde ve BEK, 14 madde olmak üzere toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yanıtlar “1=Kesinlikle katılmıyorum”, “2=Katılmıyorum”, “3=Kararsızım”, “4=Katılıyorum” ve “5=Kesinlikle katılıyorum” olmak üzere beşli likert skalasında değerlendirilmektedir. BET alt ölçeğinden alınacak toplam puan 14-70 arasında değişmekte ve ölçeğin kesim noktası 58’dir. Toplam puanı ≥ 58 olanlar pozitif, < 58 olanlar negatif olarak adlandırılmaktadır. BEK alt ölçeğinden alınacak toplam puan 14-70 arasında değişmekte ve ölçeğin kesim noktası 58’dir. Toplam puanı ≥ 58 olanlar iyi katılım, < 58 olanlar ise zayıf katılım olarak adlandırılmaktadır. BET ve BEK alt ölçeklerinin Cronbach alfa katsayısı 0,73 ve 0,73’dür. Ölçeğin orijinalinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri olarak kapsam geçerliği ve Cronbach alfa kat sayısının hesaplandığı belirtilmektedir.

Bu araştırmanın yürütülebilmesi için öncelikle BETKÖ'nün Türk kültürüne uyarlanarak geçerlik ve güvenilirliğinin saptanmasına ihtiyaç duyuldu. Bu nedenle bu çalışmanın ikincil amacı BETKÖ'yü Türk kültürüne uyarlayarak, geçerlik ve güvenilirliğini saptamaktır. Bunun için araştırmacı; öncelikle “Online AMOS Uygulamalı Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Eğitimi (2020)”ni başarı ile tamamladı ve bir ölçeği Türk kültürüne uyarlama ve geçerlik-güvenirlik çalışmasını yürütmeye hazır hale geldi. Daha sonra BETKÖ'nün Türk kültürüne uyarlanması ve geçerlik-güvenirliğinin saptanması aşamasına geçildi. Böylece, “babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörler” konulu araştırmada kullanılması planlanan BETKÖ'nün veri toplama aracı hazırlık süreci tamamlandı.

Ölçek geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında, örneklem sayısının, ölçek madde sayısının en az 5-10 katı olması (Karagöz, 2019; Uyar Hazar ve Uzar Akça, 2018), ideal olarak da ölçek madde sayısının 20 katı olması gerektiği belirtildiğinden (Alpar, 2018) ve uyarlanacak ölçeğin BET ve BEK olarak iki bölümden oluşması ve her bölümünde 14 madde olması nedeni ile, $14 \times 20 = 280$ baba çalışmanın örneklemini oluşturdu. Araştırmada hedeflenen örneklem büyüklüğüne ulaşıldı. Örneklem hacminin belirlenmesinde olasılıksız örnekleme yöntemi kullanıldı.

Araştırmanın dahil edilme kriterlerini; Türkçe konuşabilen ve anlayabilen, iletişim sağlanabilen, en az ilkokul mezunu, en az bir kez emzirme süreci deneyimi olan, eşi 2 yaşından önce emzirme sürecini sonlandırma girişiminde bulunan ve bebeklerini hazır mama ile beslemeyi tercih etme durumu olan babalar, dahil edilmeme kriterlerini; emzirme sürecini ikiz bebekleri ile deneyimleyen, ruhsal hastalık tanısı alan, doğum sonrası dönemde yenidoğanda veya annede herhangi bir sağlık sorunu olan, emzirme sürecinin deneyimlendiği bebekte galaktozemi, yarı damak, yarı dudak gibi emzirmeye engel durumları olan, emzirme sürecinin deneyimlendiği dönemde eşinde sifiliz, tüberküloz gibi emzirmeye engel durumları olan, emzirme sürecinde eşinin gebe kalması nedeniyle bebeğinin emzirilmesi sonlandırılan babalar oluşturdu.

Araştırma verileri; bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Science 25 (SPSS 25.0) ve IBM SPSS AMOS 21.0 paket programları kullanılarak analiz edildi. Tanımlayıcı verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistikler metodlar kullanıldı. BETKÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğini sağlamada kullanılan istatistiksel yöntemler Tablo 3'de sunuldu.

Dil geçerliliği/uyarlaması yapılan BETKÖ'nün anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini geliştirmek amacı ile araştırmaya dahil etme kriterlerine uyan ve “babaların emzirmeye ilişkin

tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörler” konulu araştırmada seçilen örneklem ile aynı özelliklere sahip 33 baba ile görüşülerek ön uygulama yapıldı.

Tablo 3. BETKÖ'nün Türk kültürüne uyarlanması ve geçerlik ve güvenilirliğini sağlamada kullanılan yöntemler.

GEÇERLİK ANALİZLERİ	
Yöntem	İstatistiksel Yöntemler
Psikolinguistik özelliklerin incelenmesi/dil uyarlaması	➤ İleri Çeviri-Geri Çeviri-Uzman Grup İncelemesi-Pilot Çalışma
Psikometrik özelliklerin incelenmesi	➤ Uzman puanlarının tutarlılığı
Kapsam geçerliği	• Content Validity Index (CVI)
	• Kendal's W Uyum Katsayısı Testi (W)
	➤ Faktörlenebilirliğin belirlenmesi
	• Mahalanobis Uzaklığı
	• Skewness ve Kurtosis Değerleri
	• Barlett Sphericity Testi
	• Kaiser-Meyer-Olkin
	• Korelasyon Matrisinin İncelenmesi
	• Korelasyon Matrisinin Determinantının İncelenmesi
	• Anti-image Matrix İncelenmesi
	➤ Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)
Yapı geçerliği	• Temel Bileşenler Analizi
	• Varimax Rotasyon
	➤ Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)
	• Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi
	• İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi
	➤ Uyum Geçerliği Analizi
	• AVE Değerleri
	• CR Değerleri
	• Ayırma Geçerliği Analizi
	• AVE Değerleri
	• Faktörler Arasındaki Korelasyon Katsayımın Karesi
GÜVENİRLİK ANALİZLERİ	
Yöntem	İstatistiksel Yöntemler
İç Tutarlılık	➤ Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı
	➤ Madde Toplam Korelasyonuna Dayalı Madde Analizi
	➤ Alt-Üst %27'lik Gruplara Dayalı Madde Analizi

BETKÖ'nün Türk Kültürüne Uyarlanması

BETKÖ'nün Psikolinguistik Özelliklerinin İncelenmesi/Dil Uyarlaması

Ölçekte yer alan maddelerin kavramsal yapıları ana hatları ile Manal I Kassab tarafından açıklandı. Çevirmenler; ana dili Türkçe olan aynı zamanda Arapça konuşan, Arap kültürü hakkında bilgi sahibi olan konu ve test yapımı hakkında en azından genel bir bilgi sahibi

olmaları ölçütleri dikkate alınarak belirlendi. Bu özelliklere sahip ileri çevirmenlerden iki tanesine araştırmacı tarafından ölçekteki temel kavramlar açıklandı. Diğer ileri çevirmene ise kavramlar hakkında bilgi verilmedi. Özgün ölçek üç çevirmen tarafından birbirinden bağımsız olarak Türkçeye çevrildi. Daha sonra bu üç çeviri, çevirmen ve araştırmacı ile oluşturulan konseyde en uygun ifadeler seçilerek Türkçe ortak metin oluşturuldu. Daha sonra oluşturulan ortak metnin yeniden Arapçaya çevirisi daha önce ölçeğin Arapça halini görmeyen farklı bir çevirmen tarafından yapıldı. Daha sonra her iki dili bilen dil uzmanı ve araştırmacının yer aldığı panelde ileri ve geri çeviriler değerlendirilerek ölçeğin son şekli elde edildi.

Geçerlik Analizleri

İçerik/Kapsam Geçerliği

Psikolinguistik aşama tamamlandıktan sonra BET alt ölçeğinde her bir maddenin babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını, BEK alt ölçeğinde her bir maddenin babaların emzirme sürecine katılımını ölçüp ölçmediğini, ölçülmek istenen kavram dışında başka kavramları barındırıp barındırmadığını değerlendirmek amacı ile kapsam geçerliği yöntemi kullanıldı. Ölçeğin Türkçe formu, ölçeği daha önceden görmeyen alanında uzman 7 öğretim üyesinin görüşlerine sunuldu. Uzman görüşünün değerlendirilmesinde, CVI hesaplandı. Ölçeğin BET ve BEK kısmının madde bazında en küçük CVI değeri 0,86'dır. Ölçek bazında ise BET kısmının CVI değeri 0,95, BEK kısmının CVI değeri 0,98'dir. Bu değerlere göre; BET ve BEK alt ölçekleri ölçmeyi amaçladığı alanı temsil etmekte ve kapsam geçerliğini sağlamaktadır (Tablo 4).

Uzmanlar arasında görüş birliğinin olup olmadığının değerlendirilmesinde de Kendall's W uyum katsayısı hesaplaması kullanıldı. Uzmanlar arasında görüş birliği vardır diyebilmek için Kendall's W uyum katsayısı p değerinin 0,05'den küçük olması gerekmektedir (Karagöz, 2019). BETKÖ'nün, BET alt ölçeğinin Kendall's W uyum katsayısı analizi sonucuna (N:7, Kendall's W:0,427; p=0,000 df: 13, Chi-Square: 38,887) ve BEK alt ölçeğinin Kendall's W uyum katsayısı analizi sonucuna göre (N:7 Kendall's W:0,550; p=0,000 df: 13, Chi-Square 50,068) uzmanlar arasında görüş birliğinin olduğu sonucuna varıldı.

Tablo 4. BETKÖ'nün BET ve BEK ifadelerinin uzman görüşüne göre CVI değerleri (n=7).

Bölüm (1): Babaların emzirmeye ilişkin tutumları (BET)	Uygun Değil (1)	Maddenin uygun şekle dönüştürülmesi gerekir (2)	Uygun ancak küçük değişiklikler gerekir (3)	Çok uygun (4)	CVI
Madde 1	0	0	0	7	1,00
Madde 2	0	1	4	2	0,86
Madde 3	0	0	0	7	1,00
Madde 4	1	0	0	6	0,86
Madde 5	1	0	0	6	0,86
Madde 6	0	0	0	7	1,00
Madde 7	0	0	0	7	1,00
Madde 8	1	0	0	6	0,86
Madde 9	0	0	0	7	1,00
Madde 10	0	0	0	7	1,00
Madde 11	0	0	0	7	1,00
Madde 12	0	0	0	7	1,00
Madde 13	1	0	0	6	0,86
Madde 14	0	0	0	7	1,00
BET CVI					0,95

Bölüm (2): Babaların emzirme sürecine katılımı (BEK)	Uygun değil (1)	Maddenin uygun şekle dönüştürülmesi gerekir (2)	Uygun ancak küçük değişiklikler gerekir (3)	Çok uygun (4)	CVI
Madde 1	0	0	0	7	1,00
Madde 2	0	0	0	7	1,00
Madde 3	0	0	0	7	1,00
Madde 4	0	0	0	7	1,00
Madde 5	0	0	1	6	1,00
Madde 6	0	0	0	7	1,00
Madde 7	0	0	0	7	1,00
Madde 8	0	0	0	7	1,00
Madde 9	0	1	3	3	0,86
Madde 10	0	0	1	6	1,00
Madde 11	0	0	0	7	1,00
Madde 12	1	0	2	4	0,86
Madde 13	0	0	0	7	1,00
Madde 14	0	0	0	7	1,00
BEK CVI					0,98

Yapı Geçerliği

Yapı Geçerliği: Faktörlenebilirliğin Belirlenmesi

Veri setinin faktörleşmeye uygunluğunu belirlemede basıklık ve çarpıklık değerleri, Mahalanobis uzaklığı, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı, anti image matrix, Bartlett testi, korelasyon matrisi, korelasyon matrisinin determinantı kullanıldı. Analiz sonucu BET kısmına yönelik ifadelerin KMO katsayısının (0,807, p=0,000); BEK kısmına yönelik ifadelerin KMO katsayısının (0,814, p=0,000) çıkması üzerine ölçeğin BET ve BEK kısmının örneklem

büyükliğünün faktör analizini yapmak için “çok iyi” düzeyde yeterli olduğu sonucuna varıldı. Her bir değişkene ilişkin KMO değerini gösteren anti image matrixin köşegen elemanlarında ölçeğin BET ve BEK kısmı için 0,5’in altında değer gözlenmedi ve hiç bir madde ölçekten atılmadı.

Ölçeğin hem BET ($\chi^2=1362,758$; $df=91$; $p=0,000$) hem de BEK kısmına yönelik ifadelerin ($\chi^2=1366,579$; $df=91$; $p=0,000$) Bartlett test istatistiğinin çok ileri derecede anlamlı çıkması nedeni ile veri setinin faktör analizi için gerekli olan çok değişkenli normallik varsayımını sağladığı ve korelasyon matrisinin birim matrisden farklı olduğu sonucuna varıldı. Ancak literatürde denek/madde (280/14) oranının 5’ten büyük olması durumunda bu testin zaten anlamlı çıkacağı bu nedenle verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğinin kontrolünün çok değişkenli normallik testleri, her bir değişken için basıklık ve çarpıklık değerleri ve korelasyon matrisindeki korelasyonların birlikte incelenerek yapılması önerilmektedir (Alpar, 2018; Kartal ve Bardakçı, 2018). Mahalanobis uzaklığı ile 0,001 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak test edildiğinde Mahalanobis değerinin bulunan ki kare tablo değerinden küçük olması nedeniyle çok değişkenli normal dağılımın sağlandığı kabul edildi (Karagöz, 2019). BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki ifadelerin basıklık ve çarpıklık değerleri Şekil 1’de verildi. Basıklık ve çarpık değerinin +3 ile -3 arasında olduğu görüldü. Basıklık ve çarpıklığa ilişkin değerlerin ± 3 aralığında olmasının normal dağılımın yansıma olduğu belirtildiğinden her bir değişkenin normal dağılımdan geldiği doğrulandı (Gügercin ve Ay, 2017; Kalaycı, 2009).

	Skewness	Kurtosis
Tutum 1	-0,684	-0,275
Tutum 2	-0,393	-1,071
Tutum 3	-0,831	0,413
Tutum 4	-0,958	0,259
Tutum 5	-0,989	0,086
Tutum 6	-0,885	-0,205
Tutum 7	0,861	-0,289
Tutum 8	-0,675	-0,723
Tutum 9	-0,346	-1,018
Tutum 10	-0,421	-0,347
Tutum 11	-0,338	-0,511
Tutum 12	-0,60	-1,416
Tutum 13	-1,183	-0,604
Tutum 14	-1,520	1,295

(a)

	Skewness	Kurtosis
Katılm1	-1,188	1,227
Katılm 2	0,762	-0,779
Katılm 3	-1,059	0,330
Katılm 4	-1,579	2,419
Katılm 5	-1,327	1,049
Katılm 6	-0,893	-0,693
Katılm 7	-1,118	0,220
Katılm 8	1,902	2,800
Katılm9	-1,529	1,767
Katılm10	-0,619	-0,524
Katılm11	-1,008	-0,005
Katılm12	-0,834	-0,304
Katılm13	-1,465	1,467
Katılm14	-1,254	0,967

(b)

Şekil 1. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki ifadelerin basıklık çarpıklık değerleri.

Ölçeğin BET ve BEK kısmı için korelasyon matrisindeki korelasyonların genellikle 0,30-0,90 arasında olduğu, 0,30'un altındaki korelasyonların fazla olmadığı ve 0,90'ın üzerinde korelasyon değerinin olmadığı görüldü. BET kısmına yönelik ifadelerin korelasyon matrisi beklenen yapıyı oluşturacak değişkenlere göre incelendiğinde; [t3, t4_r, t5, t8, t13]; [t1, t10, t11_r]; [t6_r, t7_r, t14_r] ve [t2_r, t9_r, t12_r] kendi içlerinde orta düzey, kendi aralarında düşük düzey ilişkilerin olduğu gözlemlendi. BEK kısmına yönelik ifadelerin korelasyon matrisi beklenen yapıyı oluşturacak değişkenlere göre incelendiğinde; [k1, k3, k9_r, k10_r, k_14]; [k4, k5, k11]; [k2, k6, k13] ve [k7, k8, k12_r] kendi içlerinde orta düzey, kendi aralarında düşük düzey ilişkilerin olduğu saptandı. Bu durum BETKÖ'nün BET ve BEK kısmı için beklenen dört boyutlu yapıya uygun faktörleşmenin olacağı izlenimini verdi. Ölçeğin BET ve BEK kısmının korelasyon matrisinin determinantının sıfıra yakın ($p=0,007$) değerinde olması da faktörlenebilirlik konusunda olumlu yönde bilgi verdi. Elde edilen bu veriler doğrultusunda ölçeğin hem BET hem de BEK kısmının veri setinin faktör analizi için gerekli olan çok değişkenli normallik varsayımını sağladığı, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği, korelasyon matrisinin birim matrisden farklı olduğu ve korelasyon matrisinin faktör analizine uygun olduğu sonucuna varıldı. Bu sonuçlara dayanarak ölçeğin 14 maddeden oluşan BET kısmının ve 14 maddeden oluşan BEK kısmının faktör yapısını belirlemek amacıyla AFA'nın yapılmasının uygun olduğuna karar verildi.

Yapı Geçerliliği: Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

Ölçeğin BET ve BEK kısımlarının faktör yapısını incelemek amacı ile Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis) ve Varimax Rotasyon yöntemleri kullanıldı. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin hem BET hem de BEK kısmı için öz değeri 1'in üzerinde olan dört faktörlü yapı saptandı. Ölçeğin BET kısmının faktörlerinin toplam varyansa yaptıkları katkı %66,731; BEK kısmının faktörlerinin toplam varyansa yaptıkları katkı %66,470'dir. Çok faktörlü desenlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olmasının yeterli kabul edilmesinden dolayı (Karagöz, 2019), tanımlanan faktörlerin, toplam varyansa yaptığı katkının yeterli olduğu görüldü.

BET kısmına yönelik ifadelerin faktör yüklerinin aralığı Faktör 1 için 0,731-0,797, Faktör 2 için 0,774-0,835, Faktör 3 için 0,764-0,857, Faktör 4 için 0,778-0,831'dir. BEK kısmına yönelik ifadelerin faktör yüklerinin aralığı Faktör 1 için 0,724-0,795, Faktör 2 için 0,784-0,817,

Faktör 3 için 0,725-0,846, Faktör 4 için 0,737-0,828'dir. Ölçekte yer alması düşünülen her bir madde için faktör yük değerinin 0,45 veya 0,50'nin üzerinde olmasının uygun bir ölçüt olduğu belirtilmekte, ancak uygulamada az sayıda madde ile bu sınırın 0,30'a kadar düşürülebileceği bildirilmektedir. Kabul gören başka bir kritere göre, döndürme işlemi sonucunda elde edilen faktör yükleri "0,32-0,44 arası=kötü", "0,45-0,54 arası=normal", "0,55-0,62 arası=iyi", "0,63-0,70 arası=çok iyi" ve "0,70 ve üzeri=mükemmel" olarak sınıflandırılmaktadır (Kartal ve Bardakçı, 2018). Bu ölçeğin BET ve BEK kısmının döndürme işlemi sonucunda elde edilen en küçük faktör yük değerleri, alt sınır olarak kabul gören 0,50'nin üzerinde, diğer kritere göre ise, mükemmel faktör yüklerine sahiptir. Bazı maddeler tek bir faktörde yüksek yük değerine, diğer faktörlerde ise düşük yük değerine sahip ancak yüksek iki yük değeri arasındaki fark 0,10'dan büyüktür (Tablo 5). Bu da ölçeğin BET ve BEK kısmında binişik değer olmadığını doğrulamaktadır. Binişik değer iki faktör arasındaki yüklerinin farkının 0,10'dan küçük olmasıdır (Alpar, 2018; Kartal ve Bardakçı, 2018). Ölçeğin BET kısmının her bir faktöre giren ölçek maddeleri incelendi ve alt boyutlar; Faktör 1 "Bilişsel" (5 madde), Faktör 2 "Deneyim" (3 madde), Faktör 3 "Duygusal" (3 madde), Faktör 4 "Toplumsal yapı" (3 madde) olarak isimlendirildi. Ölçeğin BEK kısmının her bir faktöre giren ölçek maddeleri incelendi ve alt boyutlar; Faktör 1 "Emzirmeyi anlama" (5 madde), Faktör 2 "Yardım" (3 madde), Faktör 3 "Motivasyon" (3 madde), Faktör 4 "Duyarlılık" (3 madde) olarak isimlendirildi. Tüm bu AFA bulguları BETKÖ'nün, dört faktörlü BET ve dört faktörlü BEK kısmının, yapı geçerliği kriterlerini sağladığını göstermektedir.

Tablo 5. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin faktör deseni (Dik döndürme varimax) (n=280).

BET Maddeler	BET Faktör Yük Değerleri			
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
4	0,797		0,123	
8	0,763		0,145	0,148
13	0,760	0,104		0,108
3	0,745		0,186	
5	0,731	0,109	0,102	0,164
1	0,102	0,835		0,119
10	0,110	0,830		
11		0,774		0,186
7	0,121		0,857	
6			0,811	
14	0,217	0,247	0,764	
12				0,831
2	0,157	0,270		0,780
9	0,142		0,131	0,778
Açıklanan Varyans	21,660	15,553	14,998	14,540
Açıklanan Toplam Varyans	66,731			
BEK Maddeler	BEK Faktör Yük Değerleri			
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
1	0,795		0,127	0,129
3	0,788	0,174		
9	0,779	0,128		0,170
14	0,740	0,195	0,102	0,107
10	0,724		0,158	0,145
4		0,817		0,192
11	0,161	0,808	0,183	
5		0,784	0,262	0,135
6			0,846	
13	0,122		0,799	0,111
2	0,109	0,234	0,725	
12				0,828
7	0,156	0,213		0,787
8	0,171	0,124	0,188	0,737
Açıklanan Varyans	21,883	15,409	14,829	14,349
Açıklanan Toplam Varyans	66,470			

Yapı Geçerliliği: Doğrulayıcı Faktör Analizi

AFA'dan sonra, AMOS programı kullanılarak, DFA analizi yapıldı. AMOS programında verilerin çok değişkenli dağılımdan geldiğinin kontrolü, Mardia katsayısı ile yapıldı. Verinin çok değişkenli normal dağılımı, Mardia katsayısının $p^*(p+2)$ 'ye (p = değişken sayısı) eşit veya yüksek olduğu durumlarda gerçekleşir (Karagöz 2019; Kılınç ve diğerleri, 2019; Saygılı ve Aytaç, 2020). BETKÖ'nün BET (14 değişkenli) kısmı için Mardia katsayısı=31,458'dir. Elde edilen bu değer, $p^*(p+2)$ formülüne göre hesaplanan $14*(16)=240$ sayısından küçük olduğu için, veriler çok değişkenli normal dağılımdan gelmektedir. BETKÖ'nün BEK (14 değişkenli)

kısmı için Mardia katsayısı=61,840'dır. Elde edilen bu değer, $14*(16)=240$ sayısından küçük olduğu için, veriler çok değişkenli normal dağılımdan gelmektedir. Çok değişkenli normallik gerekliliğinin karşılanması nedeni ile bundan sonrasındaki analizlere AMOS programında En Yüksek Olasılık (Maximum Likelihood=ML) yöntemi kullanılarak devam edildi.

AFA sonucunda elde edilen yapının/modelin doğruluğunu test etmek amacı ile birinci düzey DFA ve ikinci düzey DFA yapıldı. DFA sonrasında model yapısının verilerle uyum gösterip göstermediğinin değerlendirilmesinde χ^2 testi İyi Uyum (Chi-Square Goodness of Fit), χ^2/sd (CMIN/DF); karşılaştırmalı uyum indeksleri olan NFI (Normed Fit Index), NNFI/TLI (Tucker-Lewis Index), IFI (Incremental Fit Index), CFI (Comparative Fit Index), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation); mutlak uyum indeksleri olan GFI (Goodness Of Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness Of Fit Index)'ye bakıldı. Maddelerin faktör yükleri Şekil 2 ve Şekil 4'de ilişkileri belirten oklar üzerinde görüntülenen, ait olduğu maddenin faktör yüklenimini gösteren standardize edilmiş beta değerleri ile incelendi. Faktör yüklenimlerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı ise regresyon katsayılarının anlamlılık sınaması ile incelendi.

Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin BET kısmına yönelik yapılan birinci düzey DFA çözümlemesi sonucunda Ki-Kare ($\chi^2=116,788$, $n=280$, $sd=71$, $p=,001$) değeri elde edildi. Uyum indeksleri; $\chi^2/sd=1,645$, NFI=0,916, TLI/NNFI=0,955, IFI=0,965, CFI=0,965, RMSEA=0,048; GFI=0,945, AGFI=0,918 olarak bulundu. Uyum indekslerinden χ^2/sd , RMSEA, GFI, AGFI indekslerinin iyi uyum; NFI, NNFI ve CFI indekslerinin ise kabul edilebilir uyum gösterdiği görüldü (Tablo 6).

Tablo 6. Uyum indekslerine ilişkin mükemmel ve kabul edilebilir uyum ölçütleri (Kartal ve Bardakçı, 2018).

Uyum İndeksleri	İyi Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri
χ^2 /sd	≤ 3	≤ 5
Karşılaştırmalı Uyum İndeksleri		
NFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
NNFI/TLI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
IFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
CFI	$\geq 0,97$	$\geq 0,95$
RMSEA	$\leq 0,05$	$\leq 0,08$
Mutlak Uyum İndeksleri		
GFI	$\geq 0,90$	$\geq 0,85$
AGFI	$\geq 0,90$	$\geq 0,85$

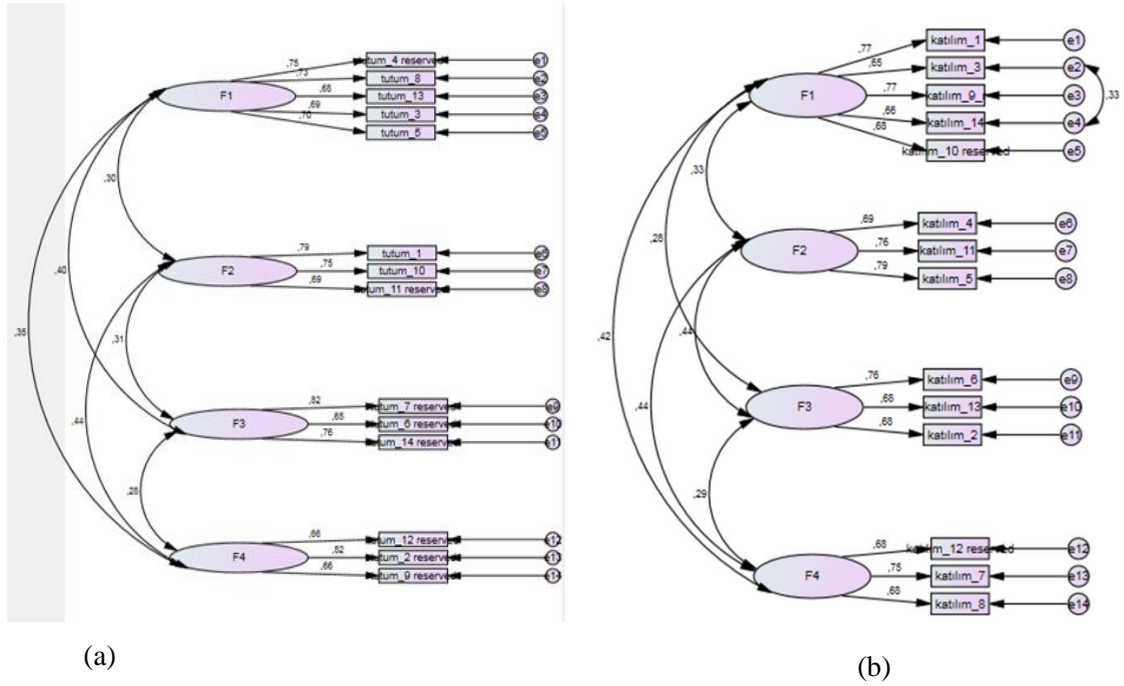
Ölçeğin BEK kısmına yönelik yapılan birinci düzey DFA çözümlemesi sonucunda Ki-Kare ($\chi^2=140,644$, $n=280$, $sd=71$, $p=0,000$) değeri elde edildi. Modifikasyon öncesi uyum indeksleri değerleri Tablo 7’de verildi. Çözümleme sonucu NFI ve CFI indekslerinin kabul edilebilir uyum değerlerinin altında olduğu saptandı (Kartal ve Bardakçı, 2018). Bu nedenle modifikasyon indeks değerlerinin en yüksek olduğu ve aynı faktör içerisinde yer alan e2-e4 (katılım_3, katılım_14) arasında kovaryans ilişkisi oluşturularak analiz yeniden yapıldı (Şekil 2b). Modifikasyon işleminden sonraki modelin uyum indeksleri değerleri Tablo 7’de verildi. Elde edilen bu uyum değerleri önceki uyum değerlerinden daha iyi olup, NFI ve CFI değerleri kabul edilebilir uyum gösterdi (Tablo 6).

Tablo 7. Modifikasyon öncesi ve modifikasyon sonrası uyum indeksleri.

Uyum indeksleri	Modifikasyon Öncesi	Modifikasyon Sonrası
Ki-Kare (χ^2)	140,644	117,982
χ^2 /sd (CMIN/DF)	1,981	1,685
NFI	0,899	0,915
NNFI	0,931	0,952
IFI	0,947	0,964
CFI	0,947	0,963
RMSEA	0,059	0,050
GFI	0,932	0,943
AGFI	0,899	0,915

Faktör yükleri 0,650 ile 0,818 arasında değişen BET’in alt boyutlarının faktör yükleri “Bilişsel (F1)” için 0,693-0,752, “Deneyim (F2)” için 0,691-0,786, “Duygusal (F3)” için 0,650-0,815, “Toplumsal yapı (F4)” için 0,657-0,818 arasındadır (Şekil 2a). Faktör yükleri 0,649 ile 0,792 arasında değişen BEK’in faktör yüklerinde “Emzirmeyi anlama” için 0,649-0,773, “Yardım” için 0,691-0,792, “Motivasyon” için 0,679-0,757, “Duyarlılık” için 0,679-0,752

arasında olduğu belirlendi (Şekil 2b). Analiz sonucunda BET kısmı için 0,650; BEK kısmı içinde 0,649 olarak elde edilen en düşük faktör yük değerlerinin bile literatürde alt sınır olarak kabul gören 0.45 (veya 0.50)'nin üzerinde bir değer olduğu görüldü (Kartal ve Bardakçı, 2018) (Şekil 2).

Şekil 2. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin birinci düzey DFA.

Regresyon katsayıları, gözlenen değişkenlerin, gizli değişkenleri tahmin etme gücünü, yani faktör yüklenimlerini gösterir. Regresyon katsayıları için gösterimin üç yıldız “(***)” şeklinde olması p değerinin 0,001’den küçük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin BET ve BEK kısmının her maddesinin "p" değeri 0,05’ten küçük olduğu için faktör yüklenimleri önemlidir. Bu da maddelerin faktörlere doğru yüklendiği anlamına gelmektedir. Önemli olmayan faktör yüklenimleri analizden çıkartılmalıdır (Karagöz, 2019).

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)						Regression Weights: (Group number 1 - Default model)					
	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label		Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
tutum_4_r <--- F1	1,000					katilm_1 <--- F1	1,000				
tutum_8 <--- F1	,861	,077	11,223	***		katilm_3 <--- F1	,949	,095	10,009	***	
tutum_13 <--- F1	,498	,047	10,517	***		katilm_9_r <--- F1	1,281	,108	11,883	***	
tutum_3 <--- F1	1,158	,108	10,721	***		katilm_14 <--- F1	,919	,091	10,136	***	
tutum_5 <--- F1	,959	,089	10,783	***		katilm_10_r <--- F1	,887	,084	10,603	***	
tutum_1 <--- F2	1,000					katilm_4 <--- F2	1,000				
tutum_10 <--- F2	,916	,089	10,303	***		katilm_11 <--- F2	1,354	,134	10,078	***	
tutum_11_r <--- F2	,793	,080	9,924	***		katilm_5 <--- F2	1,307	,128	10,211	***	
tutum_7_r <--- F3	1,000					katilm_6 <--- F3	1,000				
tutum_6_r <--- F3	,490	,051	9,603	***		katilm_13 <--- F3	,707	,081	8,771	***	
tutum_14_r <--- F3	,864	,083	10,445	***		katilm_2 <--- F3	,874	,099	8,798	***	
tutum_12_r <--- F4	1,000					katilm_12_r <--- F4	1,000				
tutum_2_r <--- F4	1,164	,129	9,003	***		katilm_7 <--- F4	1,167	,131	8,900	***	
tutum_9_r <--- F4	,887	,103	8,657	***		katilm_8 <--- F4	1,516	,176	8,635	***	

(a)

(b)

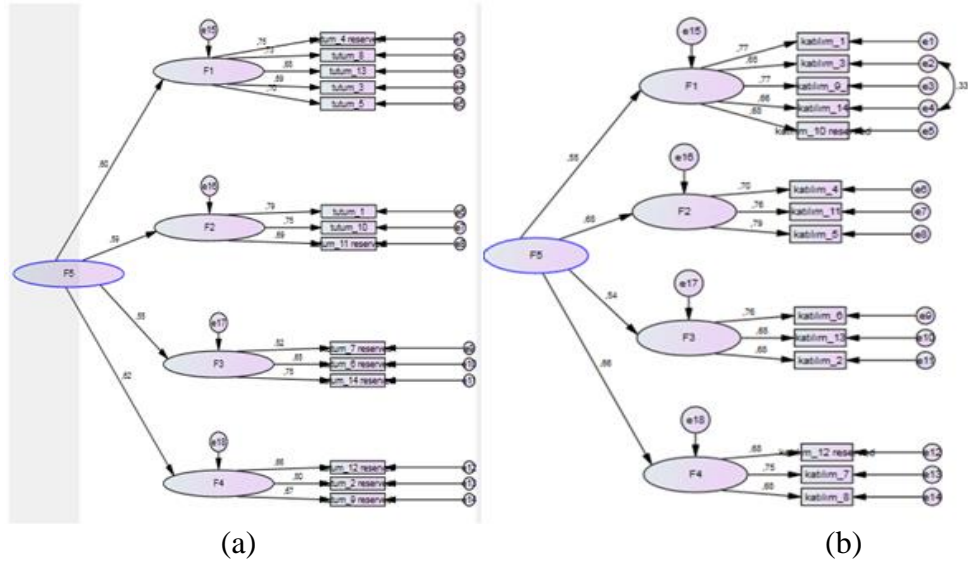
Şekil 3. BETKÖ'nün BET (a) ve BET (b) kısmına yönelik ifadelerinin birinci düzey regresyon katsayıları.

Ölçeğin BET ve BEK kısmının tüm maddelerinin regresyon katsayıları için gösterimin (***) şeklinde olduğu görüldü (Şekil 3). Bu nedenle ölçekten hiç bir madde çıkarılmadı.

İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin BET kısmına yönelik yapılan ikinci düzey DFA çözümlemesi sonucunda Ki-Kare ($\chi^2=122,788$, $sd=73$, $p=,000$) değeri elde edildi. Uyum indeksleri; $\chi^2/sd=1.673$; NFI=0,912; TLI/NNFI=0,953; IFI=0,963; CFI=0,962; RMSEA=0,049; GFI=0,943; AGFI=0,918 olarak bulundu. Uyum indekslerinden χ^2/sd , RMSEA, NNFI/TFI, IFI, GFI ve AGFI indekslerinin iyi uyum; NFI ve CFI indekslerinin ise kabul edilebilir uyum gösterdiği görüldü (Tablo 6). Ölçeğin BEK kısmına yönelik yapılan ikinci düzey DFA çözümlemesi sonucunda Ki-Kare ($\chi^2=122,834$, $sd=72$, $p=0,000$) değeri elde edildi. Uyum indeksleri; $\chi^2/sd=1,706$; NFI=0,912; TLI/NNFI=0,951; IFI=0,962; CFI=0,961; RMSEA=0,050; GFI=0,941; AGFI=0,914 olarak bulundu. Uyum indeksleri kabul edilebilir ve iyi uyum göstermektedir (Tablo 6).

BET kısmının faktör yükleri 0,549 ile 0,821, BEK kısmının faktör yükleri de 0,543 ile 0,785 arasında değişmektedir (Şekil 4). Ölçeğin BET ve BEK kısmının tüm değişkenlerinin regresyon katsayıları için gösterimin (***) şeklinde olduğu görüldü (Şekil 5).

Şekil 4. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin ikinci düzey DFA.

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

		Estimate	S.E.	C.R.	F	Label
F1	<--- F5	1,000				
F4	<--- F5	1,635	,365	4,476	***	
F3	<--- F5	1,248	,275	4,536	***	
F2	<--- F5	1,114	,242	4,611	***	
tutam_4_y	<--- F1	1,000				
tutam_8	<--- F1	,861	,077	11,191	***	
tutam_13	<--- F1	,501	,047	10,548	***	
tutam_3	<--- F1	1,157	,108	10,679	***	
tutam_5	<--- F1	,960	,089	10,775	***	
tutam_1	<--- F2	1,000				
tutam_10	<--- F2	,922	,090	10,282	***	
tutam_11_y	<--- F2	,789	,080	9,862	***	
tutam_7_y	<--- F3	1,000				
tutam_6_y	<--- F3	,487	,051	9,591	***	
tutam_14_y	<--- F3	,852	,082	10,374	***	
tutam_12_y	<--- F4	1,000				
tutam_2_y	<--- F4	1,135	,126	9,007	***	
tutam_9_y	<--- F4	,895	,103	8,726	***	

		Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
F1	<--- F5	1,400	,302	4,639	***	
F2	<--- F5	1,501	,318	4,720	***	
F4	<--- F5	1,000				
F3	<--- F5	1,842	,410	4,495	***	
katilm_1	<--- F1	1,000				
katilm_3	<--- F1	,952	,095	10,031	***	
katilm_9_y	<--- F1	1,282	,108	11,869	***	
katilm_14	<--- F1	,921	,091	10,140	***	
katilm_10_y	<--- F1	,885	,084	10,567	***	
katilm_4	<--- F2	1,000				
katilm_11	<--- F2	1,346	,133	10,123	***	
katilm_5	<--- F2	1,284	,126	10,224	***	
katilm_6	<--- F3	1,000				
katilm_13	<--- F3	,711	,081	8,749	***	
katilm_2	<--- F3	,871	,100	8,747	***	
katilm_12_y	<--- F4	1,000				
katilm_7	<--- F4	1,158	,131	8,860	***	
katilm_8	<--- F4	1,521	,176	8,634	***	

Şekil 5. BETKÖ'nün BET (a) ve BEK (b) kısmına yönelik ifadelerinin ikinci düzey regresyon katsayıları.

Özet olarak BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadeler için yapılan birinci ve ikinci düzey DFA çözümlerinde elde edilen uyum değerleri kabul edilebilir uyum ölçütlerinden düşük değildir. En düşük faktör yük değeri olan 0,543, literatürde alt sınır olarak kabul gören 0,45 (veya 0,50)'nin üzerinde bir değerdir. Tüm maddeler için faktör yüklenimleri istatistiksel olarak anlamlıdır.

DFA sonucunda elde edilen tüm bu bulgulara göre BETKÖ'nün AFA ile ortaya koyulan dört faktörlü BET ve BEK kısmının faktör yapısının farklı bir örneklem üzerinde de geçerli olduğu doğrulandı. BETKÖ'nün DFA sonuçları, yapı geçerliğini sağlamaktadır.

Yapı Geçerliği: Uyum Geçerliği

Uyum geçerliği, aynı faktör altında toplanan maddelerin gerçekten uyum içerisinde olup olmadığını incelenmek amacı ile kullanılmaktadır. Parametre olarak AVE değeri ve CR katsayısına bakılması, uyum geçerliğinin incelenmesini sağlar. AVE değeri 0,50'den küçük olmadığında ve CR katsayısı 0,70'den büyük değer aldığı anda ölçek yüksek yapı güvenilirliği ile 0,60-0,70 arasında bir değer aldığı anda ise kabul edilebilir bir güvenilirlik düzeyi ile uyum geçerliği sağlar (Kartal ve Bardakçı, 2018). BETKÖ'nün uyum geçerliği için, BET ve BEK'in alt faktörleri için AVE ve CR değerleri hesaplandı.

BET kısmının alt faktörlerinin AVE değerleri “Bilişsel” için 0,50, “Deneyim” için 0,55, “Duygusal” için 0,55 ve “Toplumsal yapı” için 0,51'dir. BEK kısmının alt faktörlerinin AVE değerleri ise “Emzirmeyi anlama” için 0,50, “Yardım” için 0,55, “Motivasyon” için 0,50, “Duyarlılık” için 0,50'dir. Uyum geçerliğinin bir diğer göstergesi olarak, BET kısmının alt faktörlerinin CR katsayıları “Bilişsel” için 0,90, “Deneyim” için 0,85, “Duygusal” için 0,73 ve “Toplumsal yapı” için 0,66'dır. BEK kısmının alt faktörlerinin CR katsayıları ise “Emzirmeyi anlama” için 0,75, “Yardım” için 0,82, “Motivasyon” için 0,73, “Duyarlılık” için 0,86'dır. Ölçeğin BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin tüm faktörlere ait AVE değerleri 0,50'den küçük değildir. CR değerleri dikkate alındığında ölçeğin BET kısmının bilişsel, deneyim ve duygusal faktörleri yüksek yapı güvenilirliğine, toplumsal yapı faktörü kabul edilebilir düzeyde yapı güvenilirliğine sahiptir. Ölçeğin BEK kısmının dört faktörü de yüksek yapı güvenilirliğine sahiptir. Bu bulgular dikkate alındığında ölçeğin BET ve BEK kısmında aynı faktörler altında toplanan maddelerin gerçekten uyum içerisinde olduğu ve ölçeğin BET ve BEK kısmının uyum geçerliğine sahip olduğu görüldü.

Yapı Geçerliği: Ayırma Geçerliği

Ayırma geçerliği, faktörlerin birbirinden bağımsız ve ayrı özellikleri ölçüp ölçmediğini incelemek amacı ile kullanılmaktadır. Parametre olarak daha güçlü bulgular sağlayan ve uygulamada daha yaygın olarak kullanılan iki faktöre ait AVE değerleri ve bu faktörler arasındaki korelasyon katsayısının karesinin karşılaştırılması yöntemi ayırma geçerliğinin incelenmesini sağlar. Bu yöntem ölçeğin faktörlerinin tüm ikili kombinasyonları için uygulanır. Ayırma geçerliğinin sağlanması için her iki faktörün AVE değerinin de bu faktörler arasındaki korelasyon katsayısının karesinden büyük olması gerekmektedir (Kartal ve Bardakçı, 2018).

BET'e göre faktörler arasındaki korelasyon katsayısının karesi en büyük olan kültür-deneyim faktörleri ikilisi ile AVE değerleri karşılaştırıldı ve AVE-kültür=0,51>0,19; AVE-deneyim=0,55>0,19'dur. Bu şekildeki tüm faktör çiftlerinde her iki faktörün AVE değeri, faktörler arası korelasyon katsayısının karesinden büyük elde edildi (Tablo 8). Buna göre ölçeğin BET kısmının faktörleri birbirinden bağımsız ve ayrı özellikleri ölçmektedir. Ölçeğin BET kısmı, ayırma geçerliğine sahiptir.

BEK'e göre faktörler arasındaki korelasyon katsayısının karesi en büyük olan duyarlılık-yardım faktör ikilisi ile AVE değerleri karşılaştırıldı ve AVE-yardım=0,55>0,19; AVE-duyarlılık=0,50>0,19'dur. Bu şekilde tüm faktör çiftlerinde her iki faktörün AVE değeri, faktörler arası korelasyon katsayısının karesinden büyük elde edildi (Tablo 8). Buna göre ölçeğin BEK kısmının faktörleri birbirinden bağımsız ve ayrı özellikleri ölçmektedir. Ölçeğin BEK kısmı ayırma geçerliğine sahiptir.

Tablo 8. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin korelasyon katsayılarının kareleri ve AVE değerleri.

BET Faktörler		Bilişsel	Deneyim	Duygusal	Toplumsal yapı
Bilişsel	(AVE=0,50)	1,000			
Deneyim	(AVE=0,55)	0,09	1,000		
Duygusal	(AVE=0,55)	0,16	0,10	1,000	
Toplumsal yapı	(AVE=0,51)	0,13	0,19	0,08	1,000
BEK Faktörler		Emzirmeyi anlama	Yardım	Motivasyon	Duyarlılık
Emzirmeyi anlama	(AVE=0,50)	1,000			
Yardım	(AVE=0,55)	0,11	1,000		
Motivasyon	(AVE=0,50)	0,08	0,19	1,000	
Duyarlılık	(AVE=0,50)	0,18	0,19	0,09	1,000

Güvenirlilik Analizleri

BETKÖ'nün BET ve BEK bölümünün güvenirlilik analizinde; iç tutarlılığını ölçmek için cronbach- α güvenirlilik katsayısı, madde toplam korelasyonuna dayalı madde analizi ve alt-üst %27'lik gruplara dayalı madde analizi yapıldı.

İç Tutarlılık

İç Tutarlılık: Cronbach α Güvenirlilik Katsayısı

Ölçeğin BET kısmına yönelik ifadelerin cronbach- α güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,807$, alt boyutlarının cronbach- α güvenirlilik katsayıları; Bilişsel için $\alpha=0,816$, Deneyim için $\alpha=0,784$, Duygusal için $\alpha=0,768$, Toplumsal yapı için $\alpha=0,758$ 'dir (Tablo 9). Ölçeğin BEK kısmına yönelik ifadelerin cronbach- α güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,839$, alt boyutlarının cronbach- α güvenirlilik katsayıları; Emzirmeyi anlama için $\alpha=0,839$, Yardım için $\alpha=0,788$, Motivasyon için $\alpha=0,743$, Duyarlılık için $\alpha=0,722$ 'dir (Tablo 9).

Ölçeğin BET ve BEK kısımlarının toplam cronbach- α değerlerine ve her iki kısımdaki alt boyutlarda 0,70'in üzerinde olan cronbach- α değerlerine göre ölçek yüksek düzeyde güvenirliliğe ve iç tutarlılığa sahiptir. Bu da ölçekte bulunan maddelerin aynı özelliğin öğelerini ölçen maddelerden oluştuğu anlamını taşımaktadır.

Tablo 9. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin ve alt boyutlarının cronbach- α güvenirlilik katsayısı (n=280).

Ölçek ve alt boyutları	Madde sayısı	Cronbach α güvenirlilik katsayısı
BET alt boyutları	14 madde	0.807
Bilişsel (3.4.5.8.13. Maddeler)	5 madde	0,816
Deneyim (1.10.11. Maddeler)	3 madde	0,784
Duygusal (6.7.14. Maddeler)	3 madde	0,768
Toplumsal yapı (2.9.12. Maddeler)	3 madde	0,758
BEK alt boyutları	14 madde	0.824
Emzirmeyi Anlama (1.3.9.10.14. Maddeler)	5 madde	0,839
Yardım (4.5.11. Maddeler)	3 madde	0,788
Motivasyon (2.6.13. Maddeler)	3 madde	0,743
Duyarlılık (7.8.12.)	3 madde	0,722

İç Tutarlılık: Madde Toplam Korelasyonuna Dayalı Madde Analizi

BETKÖ'nün BET kısmına yönelik ifadelerin madde-toplam korelasyonları, 0,345-0,541 (Tablo10), BEK kısmına yönelik ifadelerin madde-toplam korelasyonları 0,364-0,556 arasında dağılım gösterdi (Tablo10).

Tablo 10. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmına yönelik ifadelerin madde-toplam korelasyonları.

BET Alt Ölçeği Madde-Toplam İstatistikleri					
	Madde silindiğinde bütün ortalaması	Madde silindiğinde bütün varyansı	Madde-toplam korelasyon katsayısı	Çoklu açıklayıcılık katsayısı	Madde silindiğinde cronbach alfa
Tutum1	52,4786	43,053	0,429	0,460	0,795
Tutum2	53,2357	38,045	0,541	0,468	0,786
Tutum3	52,6964	41,976	0,435	0,428	0,794
Tutum4	52,3000	42,963	0,478	0,489	0,792
Tutum5	52,2821	42,476	0,508	0,450	0,790
Tutum6	52,0929	45,361	0,345	0,385	0,801
Tutum7	52,5143	42,344	0,411	0,480	0,796
Tutum8	52,2464	43,477	0,492	0,481	0,792
Tutum9	53,3357	39,708	0,468	0,368	0,793
Tutum10	52,6607	43,479	0,407	0,431	0,797
Tutum11	52,5714	43,651	0,426	0,410	0,796
Tutum12	53,6357	39,845	0,378	0,367	0,806
Tutum13	51,8714	45,675	0,451	0,405	0,799
Tutum14	52,2036	42,034	0,481	0,475	0,791
BEK Alt Ölçeği Madde-Toplam İstatistikleri					
Katılım1	54,9464	43,485	0,534	0,488	0,808
Katılım 2	55,0821	42,405	0,452	0,371	0,814
Katılım 3	54,9250	43,324	0,473	0,480	0,812
Katılım 4	54,5893	45,053	0,409	0,411	0,816
Katılım 5	54,7357	43,313	0,492	0,475	0,810
Katılım 6	54,9464	43,356	0,364	0,404	0,822
Katılım 7	54,3857	46,345	0,422	0,424	0,817
Katılım 8	54,4643	44,242	0,448	0,369	0,814
Katılım9	54,8143	41,657	0,525	0,494	0,808
Katılım10	54,8214	44,305	0,454	0,426	0,813
Katılım11	54,9321	42,687	0,493	0,470	0,810
Katılım12	54,4107	46,960	0,371	0,378	0,819
Katılım13	54,6500	44,293	0,420	0,389	0,815
Katılım14	54,7857	42,699	0,556	0,494	0,804

İç Tutarlılık: BET ve BEK Alt Ölçekleri'nin Alt Boyutlarının Madde Toplam Korelasyonuna Dayalı Madde Analizi

BET kısmına yönelik ifadelerin alt boyutlarının madde-toplam korelasyonları “bilişsel” için 0,607-0,676, “deneyim” için 0,584-0,651, “duygusal” için 0,572-0,684, “toplumsal yapı” için 0,568-0,618 arasında değişmektedir (Tablo 11). BEK kısmına yönelik ifadelerin alt boyutlarının madde-toplam korelasyonlarının “emzirmeyi anlama” için 0,589-0,638, “yardım” için 0,607-0,653, “motivasyon” için 0,546-0,624, “duyarlılık” için 0,545-0,593 arasında değişmektedir (Tablo 11).

Ölçeğin BET kısmının tüm maddelerinin ve alt boyutlarının madde toplam korelasyon değerleri pozitif yönde ve en düşük değeri 0,345’dir. Ölçeğin BEK kısmının tüm maddelerinin ve alt boyutlarının madde toplam korelasyon değerleri pozitif yönde ve en düşük değerinin 0,364’tür. Bu nedenle ölçeğin BET ve BEK kısmının tüm maddelerinin ölçeğin bütünü ile aynı yönde hareket ettiği sonucuna varıldı ve ölçekten hiç bir madde atılmadı. BETKÖ’nün BET ve BEK kısmının, iç tutarlılığa sahip olduğu görüldü.

Tablo 11. BET ve BET alt ölçeklerinin alt boyutlarının madde toplam korelasyonları.

BET Alt Ölçeği Madde-Toplam İstatistikleri						
Alt boyutlar	Maddeler	Madde silindiğinde bütün ortalaması	Madde silindiğinde bütün varyansı	Madde-toplam korelasyon katsayısı	Çoklu açıklayıcılık katsayısı	Madde silindiğinde cronbach alfa
Bilişsel	Tutum3	17,8000	4,748	0,623	0,401	0,787
	Tutum4	17,4036	5,331	0,676	0,466	0,758
	Tutum5	17,3857	5,413	0,616	0,391	0,777
	Tutum8	17,3500	5,762	0,640	0,435	0,772
	Tutum13	16,9750	6,834	0,607	0,390	0,801
Deneyim	Tutum1	8,0179	1,860	0,651	0,427	0,675
	Tutum10	8,2000	1,960	0,634	0,407	0,694
	Tutum11	8,1107	2,178	0,584	0,342	0,747
Duygusal	Tutum6	8,5321	2,838	0,572	0,336	0,758
	Tutum7	8,9536	1,679	0,684	0,469	0,600
	Tutum14	8,6429	1,951	0,625	0,396	0,665
Toplumsal yapı	Tutum2	6,2786	5,119	0,618	0,382	0,641
	Tutum9	6,3786	5,648	0,568	0,327	0,698
	Tutum12	6,6786	4,921	0,582	0,341	0,686
BEK Alt Ölçeği Madde-Toplam İstatistikleri						
Emzirmeyi anlama	Katılım1	16,4964	9,125	0,683	0,472	0,798
	Katılım3	16,4750	8,774	0,648	0,458	0,806
	Katılım9	16,3643	8,039	0,673	0,468	0,801
	Katılım10	16,3714	9,525	0,589	0,391	0,821
	Katılım14	16,3357	9,012	0,638	0,463	0,808
Yardım	Katılım 4	8,2536	2,986	0,607	0,370	0,740
	Katılım 5	8,4000	2,556	0,653	0,427	0,684
	Katılım11	8,5964	2,363	0,639	0,409	0,707
Motivasyon	Katılım 2	8,3250	3,274	0,546	0,302	0,686
	Katılım 6	8,1893	2,928	0,624	0,393	0,590
	Katılım13	7,8929	3,902	0,554	0,319	0,685
Duyarlılık	Katılım 7	9,0464	1,543	0,593	0,364	0,591
	Katılım 8	9,1250	1,063	0,545	0,298	0,694
	Katılım12	9,0714	1,651	0,561	0,332	0,635

İç Tutarlılık: Alt-Üst %27'lik Gruplara Dayalı Madde Analizi

Ölçeğin BET ve BEK kısmındaki tüm maddeler için p ve t değerleri Şekil 6'da verildi.

Maddeler	Grup	N	T	Sig. (2-tailed)	Maddeler	Grup	N	T	Sig. (2-tailed)
Tutum 1	Upper %27	76	8,066	,000	Katılım 1	Upper	76	7,593	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 2	Upper %27	76	14,663	,000	Katılım 2	Upper	76	10,863	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 3	Upper %27	76	7,002	,000	Katılım 3	Upper	76	9,034	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 4	Upper %27	76	7,037	,000	Katılım 4	Upper	76	7,576	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 5	Upper %27	76	8,693	,000	Katılım 5	Upper	76	9,295	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 6	Upper %27	76	4,677	,000	Katılım 6	Upper	76	7,470	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 7	Upper %27	76	6,956	,000	Katılım 7	Upper	76	7,651	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 8	Upper %27	76	9,350	,000	Katılım 8	Upper	76	6,029	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 9	Upper %27	76	11,848	,000	Katılım 9	Upper	76	9,692	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 10	Upper %27	76	7,130	,000	Katılım 10	Upper	76	9,034	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 11	Upper %27	76	9,161	,000	Katılım 11	Upper	76	10,281	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 12	Upper %27	76	13,492	,000	Katılım 12	Upper	76	5,774	,000
	Lower %27	76				Lower	76		
Tutum 13	Upper %27	76	8,447	,000	Katılım 13	Upper	76	5,577	,000
	Lower %27	76				Alt	76		
Tutum 14	Upper %27	76	7,256	,000	Katılım 14	Upper	76	9,781	,000
	Lower %27	76				Lower	76		

BET

BEK

Şekil 6. BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki tüm maddeler için p ve t değerleri.

Bu analizde %27'lik alt ve üst gruplara ait ortalamalar arasındaki farkın anlamlı çıkması ($p < 0,05$) ve t değerlerinin (-) işaretli olmaması istenir (Alpar, 2018). BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki tüm maddeler için $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ ve (-) işaretli "t" değeri bulunmamaktadır (Şekil 6). BETKÖ'nün BET ve BEK kısmındaki tüm maddelerin %27'lik alt üst gruplara ait ortalamaları arasında anlamlı fark vardır. Buna göre BET ve BEK kısmındaki 14 maddenin tamamı ayırt ediciliğe sahiptir.

Sonuç olarak, BETKÖ'nün BET kısmında yer alan her bir madde emzirmeye ilişkin olumlu ve olumsuz tutum içerisinde olan babaları, BEK kısmında yer alan her bir madde emzirme sürecine katılımı iyi ve kötü olan babaları ayırt edebilmektedir. Bu durumda BETKÖ'nün BET ve BEK kısmı, iç tutarlılığa sahiptir.

Yapılan dil uyarlamasına ve geçerlik ve güvenirlik analizlerine göre; BETKÖ'nün "babaların emzirmeye ilişkin tutumları (BET)" alt ölçeği 14 madde ve "Bilişsel" (3, 4, 5, 8, 13. Maddeler), "Deneyim" (1, 10, 11. Maddeler), "Duygusal" (6, 7, 14. Maddeler) ve "Toplumsal yapı" (2, 9, 12. Maddeler) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. BET alt ölçeğinin

Bilişsel alt boyutu; emzirmeye ilişkin sahip olunan her türlü bilgi, inanç ve düşünceye ilişkin ifadeleri, deneyim alt boyutu; kişinin belli bir zaman içinde ya da yaşamı süresince gördüğü, geçirdiği durum ve olaylardan elde ettiği düşünce, inanç ve tavıra yönelik ifadeleri, duygusal alt boyutu; emzirmeye ilişkin olumlamların, olumsuzlamaların, dışlamaların, kabullerin olduğu maddeleri; toplumsal yapı alt boyutu; toplum içerisinde şekillenen düşünce yapısına yönelik maddeleri içermektedir. “Babaların emzirme sürecine katılımı (BEK)” alt ölçeği 14 madde ve “Emzirmeyi anlama” (1, 3, 9, 10, 14. Maddeler), “Yardım” (4, 5, 11. Maddeler), “Motivasyon” (2, 6, 13. Maddeler) ve “Duyarlılık” (7, 8, 12. Maddeler) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Emzirmeyi anlama alt boyutu; emzirme bilgisi hakkında öğrenme ve tartışmaya ilişkin ifadeleri, yardım alt boyutu; ev işi desteği, çocuk bakımı ve bu süreçte eş ile ilgilenme gibi doğrudan veya dolaylı olarak yapılan desteğin olduğu maddeleri, motivasyon alt boyutu ise annenin emzirmesi için babanın duygusal ve fiziksel olarak teşvik edici davranışları içeren maddeleri, duyarlılık alt boyutu; babanın annenin ihtiyaçlarına olan hassasiyetini belirten maddeleri içerir.

Bu ölçekte yanıtlar beşli Likert skalasında değerlendirilmektedir. BET’in 1, 3, 5, 8, 10, 13. maddeleri emzirmeye ilişkin olumluluk belirtmekte ve alınan yanıtlar (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmakta, 2, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 14 maddeleri emzirmeye maddeleri emzirmeye ilişkin olumsuzluk belirtmekte ve alınan yanıtlar ters çevrilerek (5=Kesinlikle katılmıyorum, 4=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılıyorum ve 1=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmaktadır. BET başlığı altında alınacak toplam skor puanı 14-70 arasında değişmekte ve ölçeğin kesim noktası 58’dir. Total skor puanı ≥ 58 olanlar pozitif, < 58 olanlar negatif olarak adlandırılmaktadır. BEK’in 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14. maddeleri emzirme sürecine katılımın iyi olduğunu belirtmekte ve alınan yanıtlar (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmakta, 9, 10, 12. maddeleri emzirme sürecine katılımın kötü olduğunu belirtmekte ve alınan yanıtlar ters çevrilerek (5=Kesinlikle katılmıyorum, 4=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılıyorum ve 1=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmaktadır. BEK başlığı altında alınacak toplam skor puanı 14-70 arasında değişmekte ve ölçeğin kesim noktası 58’dir. Total skor puanı ≥ 58 olanlar iyi katılım, < 58 olanlar ise zayıf katılım olarak adlandırılmaktadır. BET cronbach- α katsayısı 0,807 olup Bilişsel, Deneyim, Duygusal ve Toplumsal yapı alt boyutlarının cronbach- α katsayısı sırasıyla 0,816, 0,784, 0,768, 0,758’dir. BEK cronbach- α katsayısı 0,839 olup Emzirmeyi anlama, Yardım, Motivasyon ve Duyarlılık alt boyutlarının

cronbach- α katsayısı sırasıyla 0,839, 0,788, 0,743, 0,722'dir. BETKÖ'nün Türkçe versiyonu Ek 3'de sunuldu.

3.2. Yöntem

3.2.1. Araştırmanın Şekli

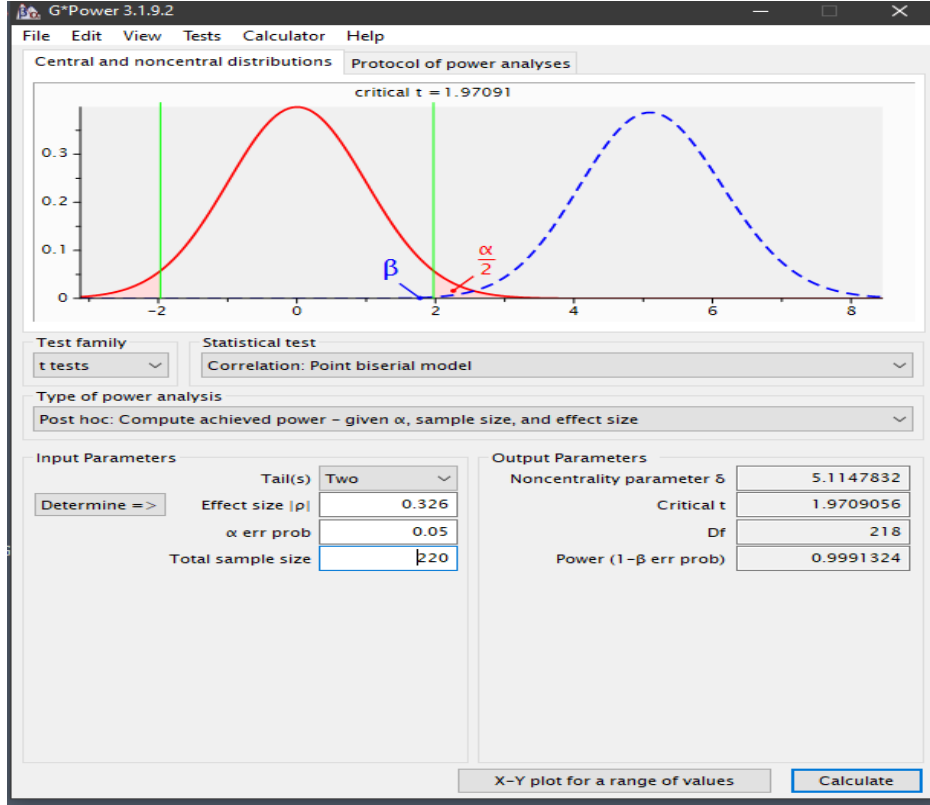
Bu araştırma analitik kesitsel tipte bir çalışmadır.

3.2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Hacmi

Araştırmanın evrenini, Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi kadın doğum acil, obstetri servisi ve kadın doğum polikliniklerine eşlerinin yanında gelen babalar oluşturdu. Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi 2017 istatistiğine göre toplam doğum sayısı 1375'dir (Normal doğum: 538, müdahaleli doğum: 3, sezaryen doğum: 834).

Araştırmanın örneklemini, dahil edilme kriterlerine uyan 250 baba oluşturdu. Araştırmanın örneklem hacmi, evreni bilinen örnekleme formülü ($n=(Nt^2p.q)/d^2(N-1)+t^2p.q$) kullanılarak hesaplandı. Buna göre $N=1375$, $p=0,81$ (Abu-Abbas ve diğerleri, 2016), $q(1-p)=0,19$, $t=1,96$, $d=0,05$ alındığında araştırmada örnekleme alınacak birey sayısı $n=202$ ve %20 olası vaka kayıpları $n=41$ hesaplandığında araştırmanın örneklemini yuvarlak olarak ve parametrik test kriterleri de dikkate alınarak $n=250$ baba oluşturdu. Ancak Covid 19 salgını nedeni ile 220 babaya ulaşıldığında veri toplama sonlandırıldı.

Araştırmanın veri toplama sürecinde, ulaşılan 220 örneklem sayısı kullanılarak yapılan güç analizinde correlation:point biserial model t testleri seçilerek; etki büyüklüğü $|p|=1.33$ olarak hesaplandığında, $Df=218$, Tip I hata 0.05 iken iki ölçek arasındaki ilişkinin post op gücü değeri Power ($1-\beta$ errprob)=0.99 olarak bulundu. Sonuç olarak, araştırmaya veri toplama sürecinde ulaşılan 220 baba dahil edildi ve bu örneklem büyüklüğü ile %99 güce ulaşıldı (Şekil 7).

Şekil 7. Araştırmanın gücünün hesaplanması.

3.2.3. Araştırmaya Dahil Etme ve Dahil Etmeme Kriterleri

Araştırmanın dahil edilme kriterlerini;

- Türkçe konuşabilen ve anlayabilen,
- İletişim sağlanabilen,
- En az ilkokul mezunu,
- En az bir kez emzirme süreci deneyimi olan,
- Emzirme süreci deneyimi üzerinden en fazla beş yıl geçmiş olan
- Eşi 2 yaşından önce emzirme sürecini sonlandırma girişiminde bulunan ve
- Bebeklerini hazır mama ile beslemeyi tercih etme durumu olan babalar oluşturdu.

Araştırmanın dahil edilmeme kriterlerini;

- Emzirme sürecini ikiz bebekleri ile deneyimleyen,
- Ruhsal hastalık tanısı alan,

- Doğum sonrası dönemde yenidoğanda veya annede herhangi bir sağlık sorunu olan,
- Emzirme sürecinin deneyimlendiği bebekte galaktozemi, yarık damak, yarık dudak gibi emzirmeye engel durumları olan,
- Emzirme sürecinin deneyimlendiği dönemde eşinde sifiliz, tüberküloz gibi emzirmeye engel durumları olan,
- Emzirme sürecinde eşinin gebe kalması nedeniyle bebeğinin emzirilmesi sonlandırılan babalar oluşturdu.

Araştırmanın çıkarılma kriterlerini;

- Babasını küçük yaşta kaybeden babalar oluşturdu.

3.2.4. Ön Uygulama

Tanıtıcı Bilgi Formunun anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini geliştirmek amacı ile araştırmaya dahil etme kriterlerine uyan 33 baba ile görüşülerek ön uygulama yapıldı. Ön uygulama doğrultusunda, gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra, forma son şekli verildi. Ön uygulama yapılan babalar araştırma kapsamına alınmadı.

3.2.5. Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmada Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde eşlerinin yanında gelen babalara araştırma konusu hakkında bilgi verildi. Araştırmanın dahil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden babalara ilk olarak Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu imzalatıldı. Daha sonra “tanıtıcı bilgi formu”, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak 5-6 dakikada dolduruldu. İkinci olarak “BETKÖ” hakkında bilgi verildi ve babalar kendini bildirim yöntemi ile ölçekte yer alan maddeleri 20-25 dakikada yanıtladı.

3.2.6. Araştırmanın Değişkenleri

Bu araştırmada,

- Bağımlı Değişken: BETKÖ'de BET ve BEK alt ölçek puan ortalamaları,
- Bağımsız Değişken: Babaların sosyo-demografik, anne sütü ve emzirme ile ilgili özellikleri ve emzirme sürecine katılımı için diğer önemli kişilerin (anne, baba, arkadaş onayı) onaylarıdır.

3.2.7. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmanın verileri bilgisayar ortamında NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007 (Kaysville, Utah, USA) paket programları kullanılarak analiz edildi. Tanımlayıcı verilerin çözümlenmesinde, tanımlayıcı istatistiksel metodlar (ortalama, standart sapma, medyan, birinci çeyreklik, üçüncü çeyreklik, frekans, yüzde, minimum, maksimum) kullanıldı. Nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile sınıandı. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında bağımsız gruplarda student-t testi, normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Mann-Whitney U test kullanıldı. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi, normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis test ve Bonferroni test kullanıldı. Nicel değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde pearson korelasyon analizi kullanıldı. Ölçeklerin iç tutarlılık düzeylerinin belirlenmesinde cronbach alfa katsayısı kullanıldı. Tutum ve Katılım puanları üzerine etki eden faktörlerin belirlenmesi amacı ile çok değişkenli lineer regresyon analizleri gerçekleştirildi. Çalışmadan sonra post-hoc güç analizi yapıldı. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

3.2.8. Araştırmanın Güçlükleri

Pilot çalışmada babalar anneniz, babanız, arkadaşlarınız emzirme sürecine katılımınızı onayladı/onaylar mı? sorunu anlamakta güçlük çekmedi. Ancak araştırmanın veri toplama aşamasında bu soruları anlamakta güçlük çeken babalar oldu. Bu durumda babalara; anneniz,

babanız veya arkadaşlarınız eşinize emzirme sürecinde yardım etmenizi onaylayan bir yaklaşım mı sergiliyor yoksa olumsuz mu yaklaşıyorlar şeklinde ifade edilmesi,

Tüm katılımcılara; BEK alt ölçeğinde yer alan maddeler için katılıyorum önermesini evet, katılmıyorum önermesini hayır olarak kabul etmemeleri ve önermeleri “kesinlikle katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum” olarak derecelendirmeleri gerektiğinin açıklanması,

Tüm katılımcılara; BEK alt ölçeğinde yer alan 9, 10 ve 12. maddeler hariç diğer maddeler için her hangi bir sebepten dolayı yapamadım, yapmadım diyorlarsa “katılmıyorum” önermesini, beni ne ilgilendirir zaten yapmam diyorlarsa “kesinlikle katılmıyorum” önermesini seçmelerinin söylenmesi,

COVID-19 salgını ile mücadele sürecinde;

- Araştırmacının bakım verici rolünde aktif görev alması nedeni ile görevlendirmelere tabii olması, riskli olması nedeni ile insanlarla temas kurmayı ertelemek durumunda kalması,
- Annelerin yanında gelen baba sayısının ciddi oranda azalması veya gelen babaların çok çabuk işlerini hallederek hastaneden ayrılmak istemeleri nedeni ile görüşme sağlanamamasından dolayı,
- Babaların ölçeği kendini bildirim yöntemi ile doldurma konusunda isteksiz olmaları,
- Babaların, “*emzirme beni ne ilgilendirir, emzirme annenin işi, ben mi dolduracağım*” diye tepki vermeleri gibi nedenlerle güçlükler yaşandı.

3.2.9. Araştırmanın Etik Yönü

Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması ve Türkçe formunun kullanımı için ölçek sahibi Manal I Kassab’dan elektronik posta yolu ile izin alındı (Ek 4). Araştırma protokolü için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (Tarih: 31.10.2018, Protokol No: 2018/52,) izni alındı (Ek 5). Araştırmanın Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapılabilmesi için Zonguldak İl Sağlık Müdürlüğünden kurum izni alındı (Ek 6). Araştırmaya katılmayı kabul eden babalara araştırma hakkında bilgi verilerek Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile yazılı onamları alındı (Ek 7). Araştırma tamamlandıktan sonra Aydın

Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih: 30.12.2020, Protokol No: 2019/032) etik kurul uygunluk onayı alındı (Ek 8).

4. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edildi ve her bir başlık altında yer alan tabloların içeriğine göre dağılımları yapıldı. Araştırma grubunun örneklem özellikleri göz önünde bulundurularak araştırmadan elde edilen bulgular;

- Babaların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı,
- Babaların ve eşlerinin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi almalarına ilişkin özelliklerinin dağılımı,
- Babaların emzirme sürecine katılımını önemli kişilerin onaylamasına ilişkin özelliklerinin dağılımı,
- Babaların BETKÖ'nün "BET" ve "BEK" alt ölçek maddelerine verdikleri yanıtların dağılımı,
- Babaların BETKÖ'nün "BET" ve "BEK" alt ölçek puan ortalamaları ve iç tutarlık katsayılarının dağılımı,
- Babaların, BET ve BEK alt ölçeklerinin toplam puanının dağılımı,
- Babaların sosyo-demografik, anne sütü ve emzirme ve emzirme sürecine katılımını önemli kişilerin onaylamasına ilişkin özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması ve
- BETKÖ'nün BET ve BEK alt ölçek puanları arasındaki ilişki düzeyi tabloları şeklinde sunuldu.

4.1. Babaların Sosyo-Demografik Özellikleri

Tablo 12. Babaların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=220).

Sosyo-demografik özellikler	n	%	
Yaş grubu	20-30	46	20,9
	31-40	143	65,0
	41-50	31	14,1
	Min-Maks=20-50 Ort±SS=	34,82±5,240	
Eğitim durumu	İlkokul	23	10,5
	Ortaokul	38	17,3
	Lise/dengi okul	66	30,0
	Yüksekokul	62	28,2
	Lisansüstü eğitim	31	14,1
Sosyal güvence	Hayır	10	4,5
	Evet	210	95,5
Çalışma durumu	Hayır	0	0,0
	Evet	220	100,0
Meslek	Kamu	90	40,9
	Özel sektör	94	42,7
	Serbest meslek	36	16,4
Çalışma düzeni	Gündüz	137	62,3
	Gündüz+gece	79	35,9
	Gece	4	1,8
Gelir düzeyi	İyi (gelir giderden fazla)	52	23,6
	Orta (gelir gidere eşit)	157	71,4
	Kötü (gelir giderden az)	11	5,0
Eş çalışma durumu	Hayır (Ev hanımı)	132	60,0
	Evet	88	40,0
Eş meslek	Kamu	64	13,2
	Özel sektör	21	2,1
	Serbest meslek	3	1,4
	Ev hanımı	132	60,0
Yaşanılan yer	Kırsal/köy	37	16,8
	Kentsel/şehir	183	83,2
Aile tipi (Emzirme deneyimi sürecinde)	Çekirdek aile	187	85,0
	Geniş aile	33	15,0
Yaşayan çocuk sayısı	1	90	40,9
	2-6	130	59,1
	Min-Maks=1-6		
Emzirme sürecini deneyimleme sayısı	1	131	59,5
	2-5	89	40,5
	Min-Maks=1-5		
En son emzirilen bebeğin cinsiyeti	Kız	107	48,6
	Erkek	113	51,4
Emzirilen son bebeğin doğum şekli	Normal doğum	76	34,5
	Sezaryen doğum	144	65,5
Babanın sigara kullanımı	Hayır	114	51,8
	Evet	106	48,2
Babanın alkol kullanımı	Hayır	193	87,7
	Evet	27	12,3

Babaların % 55'i 28-35 yaş grubunda, %30'u lise/dengi okul mezunu, %95,5'i sosyal güvenceye sahip, tamamı gelir getiren bir işte, %42,7'si özel sektörde ve %62,3'ü gündüz çalışmakta ve %71,4'ü gelirini orta düzey olarak tanımladı. Katılımcıların eşlerinin ise %60,0'ı ev hanımı ve %13,2'si kamuda çalışmaktadır. Babaların %83,2'si kentte yaşamakta ve %85,0'i çekirdek aile yapısındadır. Babaların 59,1'inin yaşayan çocuk sayısı iki ile altı arasında değişmekte, %59,5'inin emzirme sürecini deneyimle sayısı bir, son deneyimlenen emzirme sürecinde; %51,4'ünün bebeğinin cinsiyeti erkek ve %65,5'inin bebeğinin doğum şekli sezaryendir. Babaların %51,4'ü sigara, %13,'si alkol kullanmaktadır (Tablo 12).

4.2. Babaların ve Eşlerinin Anne Sütü ve Emzirme ile İlgili Bilgi Almalarına İlişkin Özellikleri

Tablo 13. Babaların ve eşlerinin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi almalarına ilişkin özelliklerinin dağılımı (n=220).

	n	%
Anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma		
Hayır	129	58,6
Evet	91	41,4
Aile büyüklerinden	32	14,5
Sağlık personelinden (ebe-hemşire doktor)	56	25,5
Arkadaşlarından	9	4,1
İnternette	31	14,1
Akrabalarından	9	4,1
Doğum öncesi eğitim sınıflarından	4	1,8
Kitap/gazete/dergi/tv vb.	21	9,5
Diğer	4	1,8
Eş- Anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma		
Hayır	55	25,0
Evet	165	75,0
Aile büyüklerinden	74	33,6
Sağlık personelinden (ebe-hemşire doktor)	132	60,0
Arkadaşlarından	31	14,1
İnternette	60	27,3
Akrabalarından	19	8,6
Doğum öncesi eğitim sınıflarından	13	5,9
Kitap/gazete/dergi/tv vb.	29	13,2
Diğer	1	0,5

Babaların %41,4'ü anne sütü ve emzirme ile ilgili bir bilgi aldığını ve %25,5'inin bu bilgiyi sağlık personelinden aldığını, babalar eşlerinin %75,0'inin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi aldığını ve %60,0'ının bu bilgiyi sağlık personelinden aldığını ifade etti (Tablo 13).

4.3. Babaların Emzirme Sürecine Katılımını Önemli Kişilerin Onaylamasına İlişkin Özellikleri

Tablo 14. Babaların emzirme sürecine katılımını önemli kişilerin onaylamasına ilişkin özelliklerin dağılımı (n=220).

Babanın emzirme sürecine katılımını		n	%
Annenin onaylaması	Hayır	18	8,2
	Evet	202	91,8
Babanın onaylaması	Hayır	29	13,2
	Evet	191	86,8
Arkadaşların onaylaması	Hayır	45	20,5
	Evet	175	79,5

Babalar, emzirme sürecine katılımına annelerinin %91,8'inin, babalarının %86,8'inin, arkadaşlarının %79,5'inin onayladığını/onaylayacağını ifade etti (Tablo 14).

4.4. Babaların, BETKÖ'nün "BET" ve "BEK" Alt Ölçek Maddelerine Verdikleri Yanıtlar, Alt Ölçek Puan Ortalamaları, İç Tutarlık Katsayıları ve Toplam Puanlarına İlişkin Özellikleri

Babaların BET alt ölçeğinde olumlu yanıt verdikleri ilk iki madde; %90'ı "*Emzirme, bebeği hastalıklardan korur.*" maddesine 'Kesinlikle katılıyorum', %71,8'i "*Anne emzirirken, baba kendini dışlanmış hisseder.*" maddesine 'Kesinlikle katılmıyorum' şeklinde oldu (Tablo 15).

Babaların BET alt ölçeğinde olumsuz yanıt verdikleri ilk iki madde; %32,3'ü "*Tanımadığım bir kadın önümde bebeğini emzirdiğinde utanırım.*" maddesine 'Kesinlikle katılıyorum', %28,6'sı "*Çoğu annenin emzirme için yeterli sütü vardır.*" maddesine 'kararsızım' şeklinde oldu (Tablo 15).

Tablo 15. Babaların BET ve BEK alt ölçek maddelerine verdikleri yanıtlarının dağılımı (n=220).

BET Alt Ölçek Maddeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Emzirme, hazır mama ile beslemeden daha rahattır.	3 (1,4)	10 (4,5)	15 (6,8)	46 (20,9)	146 (66,4)
*Ev dışında çalışan bir anne bebeğini emzirmeye güç yetiremez.	48 (21,8)	57 (25,9)	32 (14,5)	55 (25)	28 (12,7)
Çoğu annenin emzirme için yeterli sütü vardır.	3 (1,4)	41 (18,6)	63 (28,6)	61 (27,7)	52 (23,6)
*Hazır mama bir bebek için anne sütü kadar sağlıklıdır.	106 (48,2)	71 (32,3)	26 (11,8)	13 (5,9)	4 (1,8)
Anne sütü, hazır mamadan daha kolay sindirilir.	6 (2,7)	7 (3,2)	21 (9,5)	38 (17,3)	148 (67,3)
*Emzirme, evlilik ilişkisini olumsuz etkileyebilir.	133 (60,5)	61 (27,7)	15 (6,8)	8 (3,6)	3 (1,4)
*Kadın emzirmeden dolayı çekiciliğini kaybeder.	118 (53,6)	68 (30,9)	17 (7,7)	10 (4,5)	7 (3,2)
Emzirme, annenin sağlığı için yararlıdır.	0 (0)	3 (1,4)	34 (15,5)	56 (25,5)	127 (57,7)
*Emzirme annenin sorumluluğundadır ve babanın bu konuda bir rolü yoktur.	48 (21,8)	68 (30,9)	31 (14,1)	53 (24,1)	20 (9,1)
Emzirme anneye, hazır mama ile beslemeye göre daha çok zaman kazandırır.	4 (1,8)	25 (11,4)	26 (11,8)	59 (26,8)	106 (48,2)
*Emzirme anneyi kısıtlar ve sosyal yaşamını engeller.	83 (37,7)	74 (33,6)	27 (12,3)	31 (14,1)	5 (2,3)
*Tanımadığım bir kadın önümde bebeğini emzirdiğinde utanırım.	25 (11,4)	50 (22,7)	16 (7,3)	58 (26,4)	71 (32,3)
Emzirme, bebeği hastalıklardan korur.	0 (0)	1 (0,5)	1 (0,5)	20 (9,1)	198 (90)
*Anne emzirirken, baba kendini dışlanmış hissedebilir.	158 (71,8)	47 (21,4)	6 (2,7)	5 (2,3)	4 (1,8)
BEK Alt Ölçek Maddeleri					
Eşimle emzirmeye ne kadar devam edeceği hakkında konuştum.	0 (0)	72 (32,7)	0 (0)	92 (41,8)	56 (25,5)
Başkalarına ziyaretimiz sırasında eşimin bebeğimizi emzirmesini kolaylaştırdım.	0 (0)	55 (25)	3 (1,4)	86 (39,1)	76 (34,5)
Emzirme problemlerini çözmeye çalışırken eşimle fikir alışverişinde bulundum.	0 (0)	45 (20,5)	7 (3,2)	101 (45,9)	67 (30,5)
Eşim emzirirken, diğer çocuklarımız veya evdeki diğer sorumluluklarımızla ilgilendim.	0 (0)	10 (4,5)	7 (3,2)	71 (32,3)	132 (60)
Eşime ev işlerinde yardım ettim ve bebeğimizin ağlamasına cevap verme, yıkanmasına yardım etme gibi bakım işleriyle ilgilendim.	0 (0)	17 (7,7)	5 (2,3)	62 (28,2)	136 (61,8)
Eşim emzirmeye başladığında, konforu için yastık verme, bir bardak su getirme gibi işlemlerde bulundum.	0 (0)	13 (5,9)	2 (0,9)	70 (31,8)	135 (61,4)
Eşimin uykusunun bölünmesi veya cinsel aktivite sırasında memelerindeki süt dolgunluğu ile ilgili huzursuzluğunu anlayışla karşıladım.	1 (0,5)	1 (0,5)	3 (1,4)	65 (29,5)	150 (68,2)
Bebeğimizle aynı odada uyumayı, karşı çıkmadan, kabul ettim.	1 (0,5)	10 (4,5)	7 (3,2)	34 (15,5)	168 (76,4)
*Bebek emmeye devam ederken eşimin emzirmeyi kesme isteğini onayladım.	30 (13,6)	27 (12,3)	89 (40,5)	37 (16,8)	37 (16,8)
*Bebeğimizin hazır mama ile beslenmesini kabul ettim.	55 (25)	38 (17,3)	21 (9,5)	66 (30)	40 (18,2)
Bebeğimizin bakımını üstlenerek eşimin bir süre uyuyabilmesi için bir zaman dilimi verdim.	0 (0)	36 (16,4)	11 (5)	63 (28,6)	110 (50)
*Emzirme sürecinde diğer ev işleri yapılmadığında mutsuz oldum.	154 (70)	46 (20,9)	12 (5,5)	5 (2,3)	3 (1,4)
Eşim emzirirken sevinç ve memnuniyet gösterdim. (gülümseme, izleme, eşimi tutma gibi...)	0 (0)	12 (5,5)	6 (2,7)	83 (37,7)	119 (54,1)
Eşime emzirmenin, kendisi veya bebeğimiz için olan, faydalarını belirttim.	0 (0)	62 (28,2)	4 (1,8)	67 (30,5)	87 (39,5)

*:Tersine çevrilerek puanlanan maddeler

Babaların BEK alt ölçeğinde olumlu yanıt verdikleri ilk iki madde; %76,4'ü “*Bebeğimizle aynı odada uyumayı, karşı çıkmadan, kabul ettim.*” maddesine ‘Kesinlikle katılıyorum’, %70'i “*Emzirme sürecinde diğer ev işleri yapılmadığında mutsuz oldum.*” maddesine ‘Kesinlikle katılmıyorum’ şeklinde oldu (Tablo 15).

Babaların BEK alt ölçeğinde olumsuz yanıt verdikleri ilk iki madde; %40,5'i “*Bebek emmeye devam ederken eşimin emzirmeyi kesme isteğini onayladım.*” maddesine ‘kararsızım’, %30'u “*Bebeğimizin hazır mama ile beslenmesini kabul ettim.*” maddesine ‘katılıyorum’ şeklinde oldu (Tablo 15).

Tablo 16. Babaların BETKÖ'nün “BET” ve “BEK” alt ölçek puan ortalamaları ve iç tutarlık katsayılarının dağılımı.

BETKÖ Alt Ölçekler	Madde sayısı	Min-Maks	Medyan	Ort±SS	İç tutarlılık
BET	14	39-70	56	56,24±5,82	0,592
BEK	14	30-70	57	56,85±7,10	0,768

Babaların BET puan ortalaması 56,24±5,82, BEK, puan ortalaması 56,85±7,10'dur. (Tablo 16).

Tablo 17. Babaların BET ve BEK alt ölçek toplam puanlarının dağılımı (n=220).

BETKÖ Alt Ölçekler	Toplam puan	N	%
BET	Negatif (< 58)	126	57,3
	Pozitif (≥ 58)	94	42,7
BEK	Zayıf (< 58)	113	51,4
	İyi (≥ 58)	107	48,6

Babaların %57,3'ü emzirmeye ilişkin negatif tutum sergilemekte, %51,4'ü emzirme sürecine zayıf katılım göstermektedir (Tablo 17).

4.5. Babaların Sosyo-demografik, Anne Sütü ve Emzirme ve Emzirme Sürecine Katılımını Önemli Kişilerin Onaylamasına İlişkin Özelliklerine Göre BETKÖ'nün BET ve BEK Alt Ölçek Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ve BET ve BEK Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki İncelenmesi

Babaların eğitim durumlarına göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p=0,039$). Gruplar arasındaki bu fark, Bonferroni testine göre, ortaokul mezunu ile yüksekokul ve lisansüstü eğitim mezunları arasından kaynaklanmaktadır. Yüksekokul ve lisansüstü eğitim mezunu olan babaların BET puanları, ortaokul mezunlarından daha yüksektir (sırasıyla, $p=0,049$, $p=0,046$). Babaların eğitim durumlarına göre BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p=0,039$). Gruplar arasındaki bu fark, Bonferroni testine göre, ortaokul mezunu ile yüksekokul ve lisansüstü eğitim mezunları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır (Tablo 18).

Babaların çalışma düzenlerine göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p=0,043$). Gruplar arasındaki bu fark, Bonferroni testine göre, gece çalışanlar ile gündüz çalışanlar arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Gündüz çalışanların BEK puanları gece çalışanlardan daha yüksektir ($p=0,042$). Babaların eşleri gelir getiren işte çalışma durumlarına göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p=0,016$). Eşleri gelir getiren işte çalışan babaların BET puan ortalaması eşleri ev hanımı olanlardan daha yüksektir. BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Babaların aile tipine göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmazken ($p>0,05$), BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0,001$). Çekirdek aile yapısına sahip babaların BEK puan ortalaması geniş aile yapısına sahip olanlardan daha yüksektir (Tablo 18). Babaların gelir düzeylerine, yaşadıkları yere ve yaşayan çocuk sayılarına göre BET ve BEK puanları arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$) (Tablo 18).

Babaların son emzirme sürecindeki bebeğin cinsiyetine göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yokken ($p>0,05$), BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p=0,022$). Son emzirme sürecindeki bebeği kız olan babaların BEK puan ortalaması, bebeği erkek olanlardan daha yüksektir. Babaların son deneyimlenen emzirme sürecindeki bebeğin doğum şekline göre BET ve BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0,05$) (Tablo 18).

Tablo 18. Babaların sosyo-demografik özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Sosyo-demografik özellikler		n	BET Ort±SS	BEK Ort±SS
Yaş grubu	20-30	46	54,83±6,19	57,00±7,44
	31-40	143	56,44±5,60	56,47±6,84
	41-50	31	57,39±6,06	58,39±7,80
^a F			2,062	0,941
P			0,130	0,392
Eğitim durumu	İlkokul mezunu	23	56 (53-60)	57 (50-63)
	Ortaokul mezunu	38	53 (50-58)	54 (51-58)
	Lise/dengi okul mezunu	66	56 (51-60)	57,5 (50-62)
	Yüksekokul mezunu	62	57 (54-60)	58 (54-63)
	Lisansüstü eğitim mezunu	31	57 (54-63)	60 (56-64)
^a χ ²			10,077	14,168
P			0,039*	0,007**
Çalışma düzeni	Gündüz	137	57 (52-60)	58 (53-63)
	Gündüz+Gece	79	56 (52-59)	57 (51-60)
	Gece	4	53 (43-62)	50,5 (42,5-55,5)
^a χ ²			2,831	6,294
P			0,243	0,043*
Gelir düzeyi	İyi (gelir giderden fazla)	52	56 (52-62,5)	58 (53-62)
	Orta (gelir gidere eşit)	157	56 (53-60)	57 (53-63)
	Kötü (gelir giderden az)	11	55 (52-62)	52 (50-56)
^a χ ²			0,158	3,990
P			0,924	0,136
Eş çalışma durumu	Hayır	131	55,46±5,81	56,45±6,89
	Evet	89	57,38±5,68	57,44±7,4
^b t			-2,432	-1,012
P			0,016*	0,313
Yaşanılan yer	Kırsal/köy	37	54,65±5,09	55,16±6,62
	Kentsel/şehir	183	56,56±5,92	57,19±7,17
^b t			-1,828	-1,590
P			0,069	0,113
Aile tipi (Emzirme deneyimi sürecinde)	Çekirdek	187	56,24±5,84	57,63±6,79
	Geniş	33	56,24±5,82	52,45±7,36
^b t			-0,006	3,984
P			0,995	<0,001**
Yaşayan çocuk sayısı	1	90	56,18±6,21	57,38±6,77
	2-6	130	56,28±5,57	56,48±7,33
^b t			-0,124	0,916
P			0,902	0,360
Emzirme sürecini deneyimleme sayısı	1	131	56,01±6,07	57,35±6,91
	2-5	89	56,57±5,46	56,11±7,36
^b t			-0,706	1,271
P			0,481	0,205
En son emzirilen bebeğin cinsiyeti	Kız	107	56,56±5,57	57,97±6,62
	Erkek	113	55,93±6,06	55,79±7,41
^b t			0,803	2,302
P			0,423	0,022*
Son bebeğin doğum şekli	Normal doğum	76	56,5±5,58	56,24±7,35
	Sezaryen doğum	144	56,1±5,96	57,17±6,98
^b t			0,487	-0,930
P			0,627	0,354

^aF, ^cTek Yönlü Varyans Analizi;^b Bağımsız gruplar t testi ve^a Kruskal-Wallis test-sonuçları medyan (birinci çeyreklik, üçüncü çeyreklik) şeklinde sunuldu. *p<0,05; **p<0,01.

Tablo 19. Babaların anne sütü ve emzirmeye ilişkin özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Anne sütü ve emzirmeye ilişkin özellikler		N	BET Ort±SS	BEK Ort±SS
Anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma	Hayır	129	56,12±5,67	55,29±7,22
	Evet	91	56,4±6,06	59,05±6,35
^b t			-0,340	-3,996
P			0,734	<0,001**
Eş - anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma	Hayır	55	55,89±5,48	54,96±7,28
	Evet	165	56,35±5,95	57,48±6,96
^b t			-0,507	-2,296
P			0,613	0,023*

^bBağımsız gruplar t testi şeklinde sunuldu. *p<0,05; **p<0,01.

Babaların anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma durumuna göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yokken (p>0,05), BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (p<0,001). Anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alan babaların BEK puan ortalaması bilgi almayanlardan daha yüksektir (Tablo 19). Babaların eşlerinin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma durumuna göre BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yokken (p>0,05), BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (p=0,023). Eşleri anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alan babaların BEK puan ortalaması bilgi almayanlardan daha yüksektir (Tablo 19).

Tablo 20. Babaların emzirme sürecine katılımını önemli kişilerin onaylamasına ilişkin özelliklerine göre BET ve BEK alt ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Önemli kişilerin emzirme sürecine katılım onayı		N	BET Ort±SS	BEK Ort±SS
Annenin emzirme sürecine katılımı onaylaması	Hayır	18	54 (50-59)	56,5 (50-61)
	Evet	202	56 (52-60)	57 (53-62)
^c Z			-1,887	-1,141
P			0,059	0,254
Babanın emzirme sürecine katılımı onaylaması	Hayır	29	54 (52-59)	56 (49-60)
	Evet	191	56 (52-60)	58 (53-63)
^c Z			-1,497	-2,225
P			0,134	0,026*
Arkadaşların emzirme sürecine katılımı onaylaması	Hayır	45	55,04±6,26	55,18±8,7
	Evet	175	56,54±5,69	57,28±6,59
^b t			-1,544	-1,513
P			0,124	0,136

^bBağımsız gruplar t testi ve ^cMann-Whitney U test-sonuçları medyan (birinci çeyreklik, üçüncü çeyreklik) şeklinde sunuldu. *p<0,05; **p<0,01.

Babaların, anne, baba ve arkadaşlarının emzirme sürecine katılımını onaylama durumu ile BET puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Babaların, anne ve arkadaşlarının emzirme sürecine katılımını onaylama durumu ile BEK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yokken ($p>0,05$), babaların, babalarının emzirme sürecine katılımını onaylama durumu ile BEK puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p=0,023$). Emzirme sürecine katılımını babasının onayladığını belirten babaların BEK puan ortancası babasının onaylamadığını belirtenlerden daha yüksektir (Tablo 20).

Tablo 21. BETKÖ'nün BET ve BEK alt ölçek puanları arasındaki ilişki düzeyi.

BEK Alt Ölçek	BET Alt Ölçek	
	R	P
	0,326	<0,001**

r, Pearsonkorelasyon katsayısı; ** $p<0,01$

Babaların BET puanları ile BEK puanları arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($r=0,326$, $p<0,001$). Buna göre babaların BET puanları arttıkça BEK puanları da artmaktadır (Tablo 21).

4.6. Babaların BETKÖ'nün BET ve BEK Alt Ölçek Puanlarını Etkileyen Faktörler

Babaların BET ve BEK puanları üzerine etki eden faktörleri belirlemek amacı ile lineer regresyon analizi yapıldı. Analize BET ve BEK alt ölçek puanları bağımlı değişken olarak dahil edilirken, tek değişkenli analizlerde BET ve BEK puanı üzerine anlamlı ya da anlamlılığa yakın ($p<0,200$) etkileri olduğu gözlenen değişkenler bağımsız değişkenler olarak dahil edildi. Bu bağlamda BET alt ölçek puanı için bağımsız değişkenler; yaş, eğitim durumu, eşin gelir getiren işe sahip olması, yaşanılan yer, annenin emzirme sürecine katılımı onaylaması, babanın emzirme sürecine katılımı onaylaması, arkadaşların emzirme sürecine katılımı onaylaması, BEK alt ölçek puanı için bağımsız değişkenler; yaşayan çocuk sayısı, emzirme sürecini deneyimleme sayısı, eğitim durumu, çalışma düzeni, gelir düzeyi algısı, yaşanılan yer, aile tipi, emzirme sürecinin deneyimlendiği son bebeğin cinsiyeti, anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma, eşin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alması, babanın emzirme sürecine katılımı onaylaması, arkadaşların emzirme sürecine katılımı onaylamasıdır. Geriye doğru eleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirme sonucunda elde edilen BET ve BEK modeline ilişkin katsayılar ve anlamlılık düzeyleri Tablo 22'de sunuldu.

Tablo 22. Babaların BET ve BEK alt ölçek puanlarını etkileyen faktörler.

Faktörler -BET	Beta	Std. Hata	Std. Beta	t	p	%95 Güven Aralığı	
						Alt	Üst
Sabit	48,076	2,842	-	16,918	<0,001*	42,475	53,678
Eğitim durumu (İlkokul)	1,720	1,500	0,091	1,147	0,253	-1,237	4,677
Eğitim durumu (Lise/dengi okul)	2,198	1,156	0,173	1,901	0,059	-0,081	4,477
Eğitim durumu (Yüksekokul)	3,427	1,169	0,265	2,931	0,004**	1,122	5,732
Eğitim durumu (Lisansüstü eğitim)	4,056	1,374	0,243	2,953	0,004**	1,348	6,763
Annenin babanın emzirme sürecine katılımını onaylaması	3,015	1,399	0,142	2,154	0,032*	0,257	5,774

Faktörler -BEK	Beta	Std. Hata	Std. Beta	t	p	%95 Güven Aralığı	
						Alt	Üst
Sabit	49,893	1,990	-	25,071	<0,001*	45,970	53,815
Emzirme süreci deneyimleme sayısı	-1,833	0,678	-0,168	-2,702	0,007**	-3,170	-0,496
Aile tipi (çekirdek)	4,840	1,234	0,244	3,922	<0,001*	2,408	7,273
En son emzirilen bebeğin cinsiyeti (kız)	1,791	0,882	0,126	2,031	0,043*	0,053	3,529
Anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma	3,310	0,896	0,230	3,693	<0,001*	1,543	5,077

Dummy Kodlama: evet=1, hayır=0; Std. Hata, Standart hata; Std.Beta, Standartlaştırılmış Beta katsayısı; *p<0,05;

**p<0,01

Diğer değişkenler kontrol altına alındığında sonra eğitim düzeyi ve babaların emzirme sürecine katılımını annelerinin onaylamasının babaların tutum puanlarını etkilediği görüldü. Değerlendirme sonucunda elde edilen modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve düzeltilmiş R-kare düzeyinin (açıklayıcılık katsayısının) 0,050 olduğu saptandı (F=3,324, R²_{adj}=0,050, p<0,007). Buna göre eğitim düzeyi ve babaların annesinin emzirme sürecine katılımını annelerinin onaylaması, babaların emzirmeye ilişkin tutumlarındaki değişimin %5'ini açıklamaktadır. Yüksekokul mezunu olma durumu BET puanında 3,427 birim (puan) artışa [Beta (%95 güven aralığı)= 3,427 (1,122, 5,732), p=0,004], lisansüstü eğitim mezunu olma durumu BET puanında 4,056 birim (puan) artışa [Beta= 4,056 (1,348, 6,763), p=0,004], annenin emzirme sürecine katılımını onaylaması BET puanında 3,015 birim (puan) artışa [Beta= 3,015 (0,257, 5,774), p=0,032] neden olmaktadır (Tablo 22).

Diğer değişkenler kontrol altına alındığında emzirme sürecini deneyimleme sayısı, aile tipi, en son emzirilen bebeğin cinsiyeti ve anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi almanın babaların emzirme sürecine katılım puanlarını etkilediği görüldü. Değerlendirme sonucunda elde edilen modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve düzeltilmiş R-kare düzeyinin (açıklayıcılık katsayısının) 0,158 olduğu saptandı (F=11,304, R²_{adj}=0,158, p<0,001). Buna göre emzirme

sürecini deneyimleme sayısı, aile tipi, en son emzirilen bebeğin cinsiyeti ve anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alması, babaların emzirme sürecine katılımımlarındaki değişimin %15'ini açıklamaktadır. Emzirme sürecini deneyimleme sayısında gerçekleşen1 birimlik artış BEK puanında 1,833 birim (puan) düşüşe [Beta= -1,833 (-3,170, -0,496), p=0,007], çekirdek aile yapısına sahip olma durumu BEK puanında 4,840 birim (puan) artışa [Beta= 4,840 (2,408, 7,273), p<0,001], en son emzirilen bebeğin cinsiyetinin kız olması BEK puanında 1,791 birim (puan) artışa [Beta= 1,791 (0,053, 3,529), p=0,043], anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma durumu BEK puanında 3,310 birim (puan) artışa [Beta= 3,310 (1,543, 5,077), p<0,001] neden olmaktadır (Tablo 22).

5. TARTIŞMA

Bu çalışma babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını, emzirme sürecine katılımlarını ve bunları etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada babaların emzirmeye ilişkin tutumlarının negatif, emzirme sürecine katılımlarının da zayıf olduğu görüldü. Babaların eğitim düzeyi ve babaların emzirme sürecine katılımını annelerinin onaylamasının BET toplam puanını etkilediği, aile tipi, emzirme sürecini deneyimleme sayısı, en son emzirilen bebeğin cinsiyeti, anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alma durumunun ise BEK toplam puanını etkilediği belirlendi.

Literatürde babaların emzirme tutumlarının ve emzirme sürecine katılımlarının farklı ölçüm araçları ile değerlendirildiği araştırmalar bulunmaktadır (Abera ve diğerleri 2017; Abhinaya ve diğerleri, 2016; Bırhanu, 2017; Kuleyin, 2017; Mitchell-Box ve diğerleri, 2013; Wagenen ve diğerleri, 2015). Ancak bu araştırmalar sınırlı sayıdadır. Bu çalışmanın öncüleyicisi olarak Türk kültürüne uyarlanan BETKÖ ile babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını ve emzirme sürecine katılımlarını değerlendiren bu araştırma ilk çalışmadır. Bu nedenle araştırmanın BET ve BEK kısmına yönelik bulgular farklı ölçüm araçları ile babaların emzirme tutumlarının ve emzirme sürecine katılımlarının değerlendirildiği çalışmaların bulguları ile tartışıldı.

Babaların Emzirmeye İlişkin Tutum Ölçeği'nin madde puan aralığının kesim noktası dikkate alındığında, yapılan bu çalışmada babaların emzirmeye ilişkin tutumlarının negatif olduğu sonucuna varıldı (*Araştırma Sorusu 2*). Orijinal ölçeğin geliştirildiği Kuzey Ürdün'de yapılan çalışmada BET alt ölçeğinin puan ortalaması 51.66 ± 6.38 (Abu-Abbas ve diğerleri, 2016) olup yapılan bu çalışma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmadaki babaların yarısından fazlası emzirmeye ilişkin negatif tutuma sahiptir. Yine bu bulgu babaların yarısından fazlasının emzirmeye karşı olumsuz tutuma sahip olduğu Etiyopya da yapılan çalışma ile benzerdir (Bırhanu, 2017). Bu araştırmanın bulgusu, babaların emzirmeye karşı olumsuz, negatif veya emzirmeye yatkın olmayan tutumlarının olduğunu gösteren diğer çalışmalarla da tutarlıdır (Abhinaya ve diğerleri, 2016; Abu-Abbas ve diğerleri; Kuleyin, 2017).

Bu çalışmada babaların yaşı, yaşayan çocuk sayısı, çalışma durumu, çalışma düzenleri, gelir düzeyi, yaşadıkları yer, aile tipi, emzirme sürecini deneyimleme sayısı, emzirme sürecinin deneyimlendiği son bebeğin cinsiyetinin ve doğum şeklinin, eşlerinin gelir getiren bir işe sahip

olma durumunun BET toplam puanını etkilemediği, ancak eğitim düzeyinin BET toplam puanını etkilediği görüldü (*Araştırma Sorusu 3*). Çalışmadaki babaların eğitim düzeyinin tutum puanını etkilediği yönündeki bulgu ülkemizde yapılan bir çalışma ile paralellik göstermekte (Kuleyin, 2017) fakat Etiyopya da yapılan çalışma ile çelişmektedir (Bırhanu, 2017).

Babaların Emzirme Sürecine Katılımı ölçeğinin madde puan aralığının kesim noktası dikkate alındığında, yapılan bu çalışmada babaların emzirme sürecine katılımlarının zayıf olduğu sonucuna varıldı (*Araştırma Sorusu 6*). Kuzey Ürdün'de yapılan çalışmada orijinal BEK alt ölçeğinin puan ortalaması $51,83 \pm 6,54$ (Abu-Abbas ve diğerleri, 2016) olup yapılan bu araştırma verisi ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmadaki babaların yarısından fazlası emzirme sürecine zayıf, yarısından azı ise emzirme sürecine iyi katılım göstermektedir. Bu bulgu Etiyopya'da annelere yöneltilen sorular ile babaların emzirme sürecine katılımının değerlendirildiği babaların çoğunluğunun emzirme sürecine iyi katılım gösterdiği (Abera ve diğerleri, 2017) çalışma ile çelişmekte, babaların büyük çoğunluğunun zayıf katılım gösterdiği Kuzey Ürdün'de yapılan çalışmadan ise daha iyidir (Abu-Abbas ve diğerleri, 2016).

Bu çalışmada babaların yaş, eğitim durumu, yaşayan çocuk sayısı, çalışma düzenleri, gelir düzeyleri, eşlerinin gelir getiren herhangi bir işte çalışma durumları, yaşadıkları yer, emzirme sürecini deneyimlendiği son bebeğin doğum şekli babaların emzirme sürecine katılımı ölçeğinin toplam puanını etkilemediği görüldü. Aile tipi, emzirme sürecini deneyimleme sayıları, emzirme sürecini deneyimledikleri son bebeklerinin cinsiyetinin ise babaların emzirme sürecine katılımı ölçeğinin toplam puanını etkilediği görüldü (*Araştırma Sorusu 7*).

Leng ve diğerleri (2019) tarafından babaların emzirme sürecine katılımına ilişkin mevcut literatürün farklı yaş grupları, farklı kültürlerdeki babaların özellikleri gibi sosyo-demografik çeşitlilikten yoksun olduğu belirtilmektedir. Gelecekteki araştırmaların sosyo-demografik faktörler ve babaların emzirme sürecine katılımı üzerine yapılması önerilmektedir. Bu çalışmada Türk kültüründeki babaların sosyo-demografik özelliklerinin emzirme sürecine katılım puanı üzerine etkilerini incelenmesi açısından önemlidir. Aynı zamanda babaların emzirme sürecine katılımını etkileyen sosyo-demografik faktörlerin belirlenmesinin babaların dahil edildiği eğitim programlarında sağlık personelinin izleyeceği strateji konusunda önemli olduğu düşünülmektedir.

Baba için önemli olan kişilerin (anne, baba, arkadaş) babanın emzirme sürecine katılımını onaylamasının, babaların emzirme sürecine katılımı puanı üzerine etkisi olmadığı saptandı (*Araştırma Sorusu 9*). Bu bulgu öznel normların onayının babaların emzirmeye destek

düzeyini etkilediğinin ve babanın aile üyelerinden etkilenecek eşinin emzirmesine kendini dahil etmeyebileceğinin bildirildiği çalışma ile çelişmektedir (Leng ve diğerleri, 2019; Moore, 2010). Öte yandan babaların öznel normları ile emzirme sürecine katılımlarını bir arada değerlendiren sınırlı sayıda araştırmanın olduğu belirtilmektedir (Leng ve diğerleri, 2019). Bu çalışmanın babaların öznel normları ile babaların emzirme sürecine katılımı açısından veriler ortaya koyması nedeniyle literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Babaların emzirmeye ilişkin tutum puanı arttıkça babaların emzirme sürecine katılım puanının da arttığı saptandı (*Araştırma Sorusu 10*). Literatürde babaların emzirme tutumları ve emzirme sürecine katılımlarının emzirme süresini uzatma, emzirmeye başlamasını etkileme gibi genel emzirme başarısı arasındaki pozitif ilişkiyi değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır (Avery ve Magnus, 2011; Chen ve diğerleri, 2010; Davidson ve Ollerton, 2019). Bu çalışmalarla, babanın emzirme tutumu ve emzirme sürecine katılımı, emzirmeye başlama ve emzirme süresinin önemli yordayıcıları olarak tanımlanmış olsa da babaların emzirmeye ilişkin tutum puanları ile emzirme sürecine katılım puanları arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle elde edilen bu bulgunun da yine literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte bu bulgu bireyin tutumlarının davranışına yön verdiği yönündeki açıklamaları desteklemekte ve babaların emzirme sürecine katılımını arttırmada emzirmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmenin önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlar;

- Covid 19 şartları nedeni ile ölçekte test tekrar test güvenilirlik yöntemi yapılamadı.
- Zonguldak ilinin kozmopolitan özelliği, farklı sosyokültürel grupları temsil etme gücünü artırsa da, kullanılan örneklemin Türk kültürünü tamamıyla temsil ettiğini söylemek güçtür. Ölçeğin psikometrik özelliklerini Türkiye’de farklı grupları temsil eden örnekleme üzerine yeni çalışmaların yapılması önem taşımaktadır.
- Araştırmadaki verilerin güvenilirliği babaların verdiği bilgilerin doğruluğu ile sınırlıdır.
- Bir erkeğin hastanede bulunması gebe/lohusa partnerine veya eşine olan ilgisini ve desteğini gösterir. Öte yandan, gebe/lohusa partnerleri veya eşleri ile hastaneyi ziyaret etmeyen erkekler için bu geçerli olmayabilir. Bu bağlamda elde edilen veriler, sadece araştırmadaki örneklem grubuna genellenebilir.
- Araştırmanın Zonguldak ilinde bir kamu hastanesinde yürütülmesi ve olasılıksız örnekleme yöntemi kullanılarak örneklemin oluşturulması ise araştırmanın diğer sınırlılığdır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla 220 baba ile yürütülen bu araştırmanın başlıca sonuçları ve bu sonuçlara dayalı öneriler aşağıda belirtilmektedir:

- Babaların emzirme tutumu ve katılımı ölçeği, Türk kültüründe uygulanması için geçerli ve güvenilir bir ölçektir.

- Yapılacak olan benzer çalışmalarda, Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği kullanılabilir.

- BETKÖ içerisinde toplam puanı olan iki tane alt ölçek bulundurduğu için BET ve BEK olarak ayrılabilir.

- Babaların emzirmeye ilişkin tutumları, negatiftir.

- Emzirme bilinci oluşturmak için bugüne kadar genellikle anneler için programlar oluşturulmuştur. Ancak babaların emzirme sürecine olan etkileri göz önüne alındığında babaların emzirme ile ilgili eğitim programlarında yer almalarının büyük önem taşıdığı açıktır. Bu nedenle gelecekte yapılacak olan emzirme ile ilgili eğitim programlarına babaların da katılımı sağlanmalıdır.

- Babaların eğitim seviyesi yükseldikçe emzirmeye ilişkin tutum puanı artmaktadır.

- Eğitim programlarında babaların eğitim düzeylerinin farklılığı göz önünde bulundurulmalıdır.

- Babaların emzirmeye ilişkin tutum puanları babanın annesinin emzirme sürecine katılımını onaylamasından etkilenmektedir.

- Toplumun farklı kesimlerinde farklı popülasyonlarla daha fazla araştırmaların yapılması önerilmektedir.

- Babaların emzirme sürecine katılımları zayıftır.

- Babalar, emzirme sürecine katılımlarını artırmak için doğum öncesi doğuma hazırlık ve doğum sonrası taburculuk eğitimlerine dahil edilmelidir. Bu eğitimlerde babalar emzirmenin

her iki ebeveyni de ilgilendiren rolü konusunda eğitilmeli, emzirme sürecinde çiftlerin takım olarak çalışması, evle ilgili faaliyetleri planlayarak görev paylaşımının yapılmasına ilişkin bilgilere yer verilmelidir.

○ Babalara özel babanın emzirme sürecindeki rolüne odaklanan, emziren eşini en iyi nasıl destekleyeceğine dair öneriler içeren eğitim materyalleri tasarlanabilir.

• Anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi alan babaların emzirme sürecine katılım puanı daha yüksektir.

○ Çalışmadaki babaların yarısından azının bilgi aldığı ve bilginin doğru kaynaklardan elde edilmesinin önemi dikkate alındığında babalara bilgi sağlamada ve babalara ulaşmada sağlık personelleri çaba harcamalıdır. Babalara yönelik anne sütü ve emzirme ile ilgili eğitimler daha yaygın ve etkili hale getirilmelidir. Bu nedenle anneler emzirme konusunda bilgilendirilirken babaların da göz ardı edilmemesi gerektiği bilinciyle on bir maddeden oluşan Başarılı Emzirme Polikasına babalarında emzirme konusunda eğitim alması gerektiği şeklinde on ikinci maddenin eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

• Babaların annelerinin, babalarının ya da arkadaşlarının emzirme sürecine katılımlarını onaylama durumu, babaların emzirme sürecine katılım puanını etkilememektedir.

○ Toplumun farklı kesimlerindeki farklı popülasyonlarla daha fazla çalışmaların yapılması önerilmektedir.

• Babaların emzirme sürecini daha az deneyimleme, emzirme sürecinin deneyimlendiği son bebeğin kız olması ve çekirdek aile yapısına sahip olma durumu babaların emzirme sürecine katılım puanını artırmaktadır.

○ Babaların emzirme sürecine katılma davranışları ile ilişkili psikolojik, sosyal ya da kültürel faktörlerin derinlenmesine incelendiği nitel araştırmaların yapılması önerilir.

○ Ayrıca babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını, emzirme sürecine katılımlarını ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek için başka popülasyonlarla da nicel araştırmaların yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Abera, M., Abdulahi, M., Wakayo, T. (2017). Fathers' Involvement in Breast Feeding Practices and Associated Factors among Households having Children Less than Six Months in Southern Ethiopia: A Cross Sectional Study. *Pediatrics & Therapeutics*, 7(1), 1-7. doi: 10.4172/2161-0665.1000306.
- Abhinaya, K., Arunprasath, T. S., Padmasani, L. N. (2016). Father's knowledge and attitude towards breastfeeding. *International Journal of Medical Research and Review*, 4(10), 1778- 1785. doi:10.17511/ijmrr. 2016.i10.12.
- Abu-Abbas, M. W., Kassab, M. I., Shelash, K. I. (2016). Fathers and Breastfeeding Process: Determining Their Role and Attitudes. *European Scientific Journal*, 12(18), 327-336. doi: 10.19044/ESJ.2016.V12N18P327.
- Akça Uzer, E. (2016). *Gebelikte emzirme öz yeterliliğinin doğum sonrası ikinci ayda bebeğın sadece anne sütüyle beslenmesi ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Al Namir, H. A. A., Brady, A. M., Gallagher, L. (2017). Fathers and Breastfeeding: Attitudes, Involvement and Support. *British Journal of Midwifery*, 25(7), 426-440. doi: 10.12968 /bjom.2017.25.7.426.
- Alpar, R. (2018). Geçerlik ve güvenilirlik. *Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik içinde* (5. bs., ss.493-604). Detay Yayıncılık: Bizim Büro Matbaacılık ve Basımevi.
- Arifah, I., Pangestuti, D. R., Rahfiludin, M. Z. (2014). Father's Roles on The Exclusive Breastfeeding Practice. *Disease Prevention and Public Health Journal*, 8(2), 83-92. doi:10.12928/kesmas.v8i2.1032.
- Avery, A. B. ve Magnus, J. H. (2011). Expectant Fathers' and Mothers' Perceptions of Breastfeeding and Formula Feeding: A Focus Group Study in Three US Cities. *Journal of Human Lactation*, 27 (2), 147-154. doi:10.1177/0890334410395753.

- Ayran, G. ve Çelebioğlu, A. (2019). Emzirme Sürecinin Desteklenmesinde Farklı Bir Boyut: Baba Desteği. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 13 (2), 227-231. doi: 10.21763/tjfmpe.569920.
- Birhanu, E. (2017). *Assesement of fathers attitude towards breastfeeding and associated factors among fathers who accomping their partner for deliveryin selected governmental hospitals of Addis Abeba, Ethiopia, 2017*. Graduate Program, Addis Abeba University Collage Of Health Science School Of Allied Health Science Department Of Nursing And Midwifiry, Addis Abeba.
- Bonia, K., Twells, L., Halfyard, B., Ludlow, V., Newhook, L. A., Murphy-Goodridge, J. (2013). A qualitative study exploring factors associated with mothers' decisions to formula-feed their infants in New foundland and Labrador, Canada. *BMC Public Health*, 13(645), 1-9. doi: 10.1186/1471-2458-13-645.
- Brown, A. ve Davies, R. (2014). Fathers' Experiences Of Supporting Breastfeeding: Challenges For Breastfeeding Promotion and Education. *Maternal And Child Health Journal*, 10(4), 510-526. doi: 10.1111/mcn.12129.
- Brunstad, A., Aasekjær, K., Aune, I., Nilsen, A. B. V. (2018). Fathers' experiences during the first postnatal week at home after early discharge of mother and baby from the maternity unit: A meta-synthesis. *Scandinavian Journal of Public Health*, 48(4), 1-14. doi: 10.1177/1403494818809856
- Buldur, E. (2019). *Babaların emzirmeye etkisi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Chen, Y. C., Chie, W. C., Chang, P. J., Chuang, C. H., Lin, Y. H., Lin, S. J., Chen, P. C. (2010). Is Infant Feeding Pattern Associated with Father's Quality of Life?, *American Journal of Men's Health*, 4(4) 315–322. doi: 10.1177/1557988309350491
- Davidson, E. L. ve Ollerton, R. L. (2019). Partner behaviours improving breastfeeding outcomes: An integrative review. *Women Birth*, 33(1), e15-e23. doi: 10.1016/j.wombi.2019.05.010.Epub 2019 Jun 10
- Dinçtürk, C. (2006). *Bir ve birden fazla çocuğu olan annelerin anne sütü ve emzirme konusundaki bilgi düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.

- Emmott, E. H. ve Mace, R. (2015). Practical Support from Fathers and Grandmothers is Associated with Lower Levels of Breastfeeding in the UK Millennium Cohort Study. *Plos One*, 20(10), 1-12. doi:10.1371/journal.pone.0133547.
- Esin, M.N. (2018). Veri Toplama Yöntem ve Araçları & Veri Toplama Araçlarının Güvenirlik ve Geçerliliği. *Hemşirelikte Araştırma Süreç, Uygulama ve Kritik* içinde (3.bs., 195-232). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Erkuş, A. ve Selvi, H. (2019). Uyarlama Sürecinde Kullanılan Bazı İstatistiksel İşlemler. *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme III Ölçek Uyarlama ve "Norm" Geliştirme* içinde (1. bs., ss. 34-62). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Febrehartanty, J., Bardosono, S., Septiari, A. M. (2006). Problems During Lactation are Associated with Exclusive Breastfeeding in DKI Jakarta Province: Father's Potential Roles in Helping to Manage These Problems. *Malaysian Journal of Nutrition*, 12(2), 167-180.
- Febrehartanty, J., Muslimatun, S., Septiari, A. M. (2007). Fathers help to improve breastfeeding practice: can Indonesian fathers provide the same help? *Universa Medicina*, 26(2), 90-100. doi: 10.18051/UnivMed.2007.v26.90-100.
- Gebremariam, K. T., Zelenko, O., Mulugeta, A., Gallegos, D. (2021). A cross-sectional comparison of breastfeeding knowledge, attitudes, and perceived partners' support among expectant couples in Mekelle, Ethiopia. *International Breastfeeding Journal*, 16(3), 1-9. doi: 10.1186 / s13006-020-00355-z.
- Gözükara, F. (2012). *Ebeveynlere emzirmeye yönelik verilen eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin emzirme davranışına etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gözükara, F. (2014). Emzirmenin Başarılmasında Anahtar Faktör: Baba Desteğinin Sağlanması ve Hemşirenin Rollerini. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(3), 289-296.
- Gügercin, U. ve Ay, Ü. (2017). Etik Konum Ölçeği'nin Faktör Analitik Yapısı: Banka Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 35(4), 53-78. doi: 10.17065/huniibf.372386.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (NEE-HÜ.19.01). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ankara, Türkiye.

- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2014). *2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (Yayın No: NEE-HÜ.14.01). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ankara, Türkiye.
- Hansen, E., Tesch, L., Ayton, J. (2018). ‘They’re born to get breastfed’- how fathers view breastfeeding: a mixed method study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 18(238), 1-7. doi: 10.1186/s12884-018-1827-9.
- Uyar Hazar, H. ve Uzar Akça, E. (2018). Prenatal Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Archives of Pediatrics*, 53(4), 222-230. doi: 10.5152/TurkPediatriArs.2018.18114.
- Henderson, L., Mc Millan, B., Yeşil, J. M., Renfrew, M. (2011). Men and infant feeding: perceptions of embarrassment, sexuality, and social conduct in white low-income British men. *Birth*, 38(1), 61-70. doi: 10.1111/j.1523-536X.2010.00442.x.
- Huusko, L., Sjöberg, S., Ekström, A., Wahn, E. H., Thorstensson, S. (2018). First-Time Fathers’ Experience of Support from Midwives in Maternity Clinics: An Interview Study. *Nursing Research and Practice*, 2018(4), 1-7. doi: 10.1155/2018/9618036.
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum Araştırmalarının Önemi. *Tutum Algı İletişim* içinde (5. bs., ss.5-63). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Johnson, A. M., Correll, A., Greene, J. F., Hein, D., Mc Laughlin, T. (2013). Barriers to breastfeeding in a resident clinic. *Breastfeeding Medicine*, 8(3), 273-276. doi: 10.1089/bfm.2012.0020.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karagöz, Y. (2019). *Spss amos meta uygulamalı istatistiksel analizler*. Çankaya: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karande, S. ve Perkar, S. (2012). Do Fathers’ Attitudes Support Breastfeeding? A Cross-Sectional Questionnaire-Based Study in Mumbai, India. *Indian Journal of Medical Science*, 66 (1-2), 30-39. doi: 10.4103 / 0019-5359.110861.
- Kartal, M. ve Bardakçı, S. (2018). *Spss ve amos uygulamalı örneklerle güvenilirlik ve geçerlik analizleri*. Ankara: Akademisyen Kitapevi.

- Kılınç, E., İnceoğlu, F., Aktaş, K. (2019). İş yükü fazlalığının psikolojik sermayeye etkisi: ulaşım sektöründe bir araştırma. *Social Sciences Studies Journal*, 5(35), 2586-2596. doi:10.26449/sss.1500.
- Ku, C. M. ve Chow, S. (2010). Factors İnfluencing The Practice of Exclusive Breastfeeding Among Hong Kong Chinese Women: a Questionnaire Survey. *Journal of Clinical Nursing*, 19 (17-18), 2434–2445. doi: 10.1111/j.1365-2702.2010.03302.x.
- Kuleyin, A. (2017). *Yenidoğan beslenmesinde “iowa infant feeding attitudes scale” (ufas) ölçeğinin türk babalarında geçerlik ve güvenilirliğinin değeriendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılma durumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Lee, W. T. K., Lui, S. S. H., Chan, V., Wong, E., Lau, J. (2006). A population-based survey on infant feeding practice (0-2 years) in Hong Kong: breastfeeding rate and patterns among 3,161 infants below 6 month sold. *Asia Pacific Journal of Clinical Nutrition*, 15 (3), 377-387.
- Leng, R. W., Shorey, S., He, H. G. (2019). Integrative Review of the Factors That Influence Fathers’ Involvement in the Breastfeeding of Their Infants. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 48(1), 16-26. doi: 10.1016/j.jogn.2018.10.005.
- Lester, A. (2014). *Paternal support for breastfeeding: A mixed methods study to identify positive and negative forms of paternal social support for breastfeeding as perceived by first-time parent couples*. Graduate Program, Department of Community and Family Health College of Public Health University of South Florida, ABD.
- Littman, H., Medendorp, S. V. B., Goldfarb, J. (1994). The Decision To Breastfeed. *Clinical Pediatrics*, 33(4), 214-219.
- Mitchell-Box, K. and Braun, K.L. (2012). Fathers’ Thoughts on Breastfeeding and Implications for a Theory-Based Intervention. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 41(6), E41-E50. doi: 10.1111/j.1552-6909.2012.01399.x.
- Mithani, Y., Premani, Z.S., Kurji, Z., Rashid, S. (2015). Exploring Fathers’ Role in Breastfeeding Practices in the Urban and Semiurban Settings of Karachi, Pakistan. *The Journal of Perinatal Education*, 24(4), 249–260. doi: 10.1891 / 1058-1243.24.4.249.

- Montigny, F., Gervais, C., Larivière-Bastien, D., St-Arneault, K. (2018). The Role Of Fathers During Breastfeeding. *Midwifery*, 58, 6-12. doi: 10.1016 / j.midw.2017.12.001.
- Montigny, F., Larivière-Bastien, D., Gervais, C., St-Arneault, K., Dubeau, D., Devault, A. (2016). Fathers' Perspectives on Their Relationship With Their Infant in the Context of Breastfeeding. *Journal of Family Issues*, 39(2), 1-25. doi: 10.1177 / 0192513X16650922.
- Moore, K. (2010). *Father involvement in the breastfeeding process: Determining contributing aspects*. Graduate Program, Department of Applied Health Science Brock University, Kanada.
- Nickerson, L. E., Sykes, A. C., Fung, T. T. (2012). Mothers' experience of fathers' support for breast-feeding. *Public Health Nutrition*, 15(9), 1780–1787. doi:10.1017/S1368980011003636.
- Ocaktan, C. (2017). *İnsüline bağımlı diyabeti olan ve diyabeti olmayan kadınların emzirmeye ilişkin görüş ve uygulamalarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özlüses, E. ve Çelebioğlu, A. (2014). Educating Fathers To Improve Breastfeeding Rates and Paternal infant Attachment. *Indian Pediatrics*, 51(8), 654-657. doi: 10.1007/s13312-014-0471-3.
- Pavill, B.C. (2002). Fathers & Breast Feeding. *Awhonn Lifelines*, 6(4), 326-331.
- Polit, D.F. ve Beck, C.T. (2006). The Content Validity Index: Are You Sure You Know What's Being Reported? Critique and Recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29, 489–497. doi: 10.1002/nur.20147
- Rempel, L.A. ve Rempel, J.K. (2011). The Breastfeeding Team: The Role of Involved Fathers in the Breastfeeding Family. *Journal of Human Lactation*, 27(2), 115-121. doi: 10.1177/0890334410390045.
- Samur, G. (2008). *Anne sütü*. Ankara: Klasmat Matbaacılık.
- Saygılı, D. D. ve Aytaç, B. (2020). Kararların paylaşımı ölçeği'nin Türkçe uyarılama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*,8(18), 390-404. doi: 10.7816/nesne-08-18-03.

- Scott, J. A., Shaker, I., Reid, M. (2004). Parental Attitudes Toward Breastfeeding: Their Association with Feeding Outcome at Hospital Discharge. *Birth*, 31(2), 125-131.doi: 10.1111 / j.0730-7659.2004.00290.x.
- Scott, J. A., Binns, C. W., Aroni, R. A. (1997). The Influence of Reported Paternal Attitudes on the Decision to Breast-Feed. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 33(4), 305-307. doi: 10.1111 / j.1440-1754.1997.tb01605.x.
- Sherriff, N., Panton, C., Hall, V. (2014). A new model of father support to promote breastfeeding. *Community practitioner: the journal of the Community Practitioners' & Health Visitors' Association*, 87(5), 20–24.
- Svensson, J. (2015). *Breastfeeding and you: A hand book for antenatal educators* (2nd ed.). Australia.
- Şahin, A. S. ve Yurtsal, B. (2018). Çocukların Emzirilmesi ve Memeden Kesme. B. Yurtsal (Ed.), *Anne sütü ve Emzirmede Kanıt Temelli Uygulamalar* içinde (1. bs., ss.149-157). Elazığ: Anadolu Nobel Tıp Kitapevleri.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü [SBSGM]. (2019). *Emzirme danışmanlığı el kitabı. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü*. <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/315> adresinden erişildi.
- The International Confederation of Midwives [ICM]. (2021a). *International Definition of the Midwife The International Confederation of Midwives*. https://www.internationalmidwives.org/assets/files/definitions-files/2018/06/eng-definition_of_the_midwife-2017.pdf adresinden erişildi.
- The International Confederation of Midwives [ICM]. (2021a). *International Definition of the Midwife. The International Confederation of Midwives*. https://www.internationalmidwives.org/assets/files/definitions-files/2018/06/eng-definition_of_the_midwife-2017.pdf adresinden erişildi.
- The International Confederation of Midwives [ICM]. (2021b). *Essential Competencies for Midwifery Practice 2018 UPDATE Final Version Published January 2019. The International Confederation of Midwives*. https://www.internationalmidwives.org/assets/files/general-files/2019/02/icm-competencies_english_final_jan-2019-update_final-web_v1.0.pdf adresinden erişildi.

- Tohotoa, J., Maycock, B., Hauck, Y. L., Howat, P., Burns, S., Binns, C. W. (2009). Dads Make A Difference: An Exploratory Study Of Paternal Support For Breastfeeding İn Perth, Western Australia. *International Breastfeeding Journal*, 4(15), 1-9. doi:10.1186/1746-4358-4-15
- Türk Ebeler Derneği. (2021). *Ebelik Mesleğinin Tanımı*. Türk Ebeler Derneği. <https://www.turkebelerdernegi.org/ebelik/ebelik-tanimi/> adresinden erişildi.
- Türkiye Halk Sağlığı Kurumu [THSK]. (2021). *2014 - 2017 Stratejik planı*. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/kurumsal/plan-ve-faaliyetler/2014-2017-stratejik-plan.pdf>. adresinden erişildi.
- Uçan, S. (2016). *Ebeveynlere verilen emzirme eğitiminin emzirme sürecine, kültürel davranışlara ve ebeveyn-bebek bağlanmasına etkisi*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF]. (2021). *There is nocountry that has passed the class in terms of breastfeeding rate! United Nations International Children's Emergency Fund*. <https://www.unicefturk.org/yazi/emzirmehaftasi> adresinden erişildi.
- Vaaler, M. L., Castrucci, B. C., Parks, S. E., Clark, J., Stagg, J., Erickson, T. (2011). Men's Attitudes Toward Breastfeeding: Findings from the 2007 Texas Behavioral Risk Factor Surveillance System. *Maternal and Child Health Journal*, 15(2), 148–157. doi: 10.1007/s10995-010-0605-8.
- Wagenen, S. A. V., Magnusson, B. M., Neiger, B. L. (2015). Attitudes Toward Breastfeeding Among an Internet Panel of U.S. Males Aged 21–44. *Maternal and Child Health Journal*, 19(9), 2020–2028. doi: 10.1007/s10995-015-1714-1.
- Wolfberg, A. J., Michels, K. B., Shields, W., O'Campo, P., Bronner, Y., Bienstock, J. (2004). Dads as breastfeeding advocates: Results From A Randomized Controlled Trial Of An Educational Intervention. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 191(3), 708–712. doi:10.1016/j.ajog.2004.05.019.
- Yen-Ju, H. ve Jacqueline, M. (2011). Predicting Breastfeeding Duration Related to Maternal Attitudes in a Taiwanese Sample. *The Journal of Perinatal Education*, 20(4), 188-199.
- Zenciroğlu, A., Gündüz, R. Ç., Onat, N., Dilli, D., İpek, M., Aydın, M., Aydın, Ş. (2017). Anne Sütünün Önemi ve Emzirme. A. Zenciroğlu, ve S. Özbaş (Ed.), *Temel Yenidoğan Bakımı* içinde (ss. 35-58).

EKLER

Ek 1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Değerli Katılımcılar, bu araştırma “**babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörleri**” belirlemek amacıyla planlandı. Aşağıda babalara yönelik hazırlanan “Tanıtıcı Bilgi Formu” yer almaktadır. Sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacak, hiçbir kişi veya kurumla paylaşılmayacak ve kesinlikle **gizli tutulacaktır**. Tanıtıcı Bilgi Formunda yer alan her bir soruyu cevaplamanız çalışmanın amaç ve sonucuna ulaşabilmek adına önemlidir. İlginiz ve araştırmaya sağladığınız katkınız için teşekkür ederim.

Ebe Sinem GÜLTEKİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

Tarih:/...../.....

Anket Formu No:.....

A. SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

- 1) Kaç yaşındasınız? (Belirtiniz lütfen.....)
- 2) Eğitim durumunuz nedir?
 - 1) İlkokul mezunu
 - 2) Ortaokul mezunu
 - 3) Lise/dengi okul mezunu
 - 4) Yüksekokul mezunu
 - 5) Lisansüstü eğitim mezunu

- 3) Sosyal güvenceniz var mı?
- 1) Hayır
 - 2) Evet
- 4) Gelir getiren herhangi bir işte çalışıyor musunuz?
- 1) Hayır (6. soruya geçiniz)
 - 2) Evet (Meslek belirtiniz lütfen:.....)
- 5) Çalışma düzeniniz nasıl?
- 1)Gündüz
 - 2)Gece+Gündüz
 - 3)Gece
- 6) Eşiniz gelir getiren bir işte çalışıyor mu?
- 1) Hayır
 - 2) Evet (Meslek belirtiniz lütfen:.....)
- 7) Gelir düzeyinizi gideriniz ile karşılaştırdığınızda nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 1) İyi (Gelir giderden fazla)
 - 2) Orta (Gelir gidere eşit)
 - 3) Kötü (Gelir giderden az)
- 8) Evinizde sigara kullanan var mı?
- 1) Hayır
 - 2) Evet (Kişi sayısı:.....)
- 9) Siz sigara kullanıyor musunuz?
- 1) Hayır
 - 2) Evet (Sayı...../gün)
- 10) Evinizde alkol kullanan var mı?
- 1) Hayır
 - 2) Evet (Kişi sayısı:.....)

11) Siz alkol kullanıyor musunuz?

1) Hayır

2) Evet

12) Nerede yaşıyorsunuz?

1) Kırsal/Köy

2) Kentsel/Şehir

13) Evinizde siz, eşiniz ve çocuklarınızın dışında başka yaşayan var mı? (Emzirme deneyimi sürecinde)

1)Hayır

2) Evet

14) Yaşayan kaç çocuğunuz var? (Sayı:.....)

15) Kaç kez emzirme süreci deneyimlediniz (Belirtiniz lütfen.....)

16) Emzirme sürecinin deneyimlendiği son bebeğin cinsiyeti nedir?

1) Kız

2)Erkek

17) Emzirme sürecinin deneyimlendiği son bebeğin doğum şekli nedir?

1)Normal doğum

2) Sezaryen doğum

B. ANNE SÜTÜ VE EMZİRME İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER

18) Doğum öncesi dönemde anne sütü ve emzirme konusunda herhangi bir bilgi aldınız mı?

1)Hayır (20. soruya geçiniz)

2) Evet

19) Doğum öncesi dönemde anne sütü ve emzirme konusunda bilgiyi nereden/kimden aldınız? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

1) Aile büyüklerinden

2) Sağlık personelinin (- Ebe -Hemşire -Doktor)

- 3) Arkadaşlarımdan
- 4) İnternette
- 5) Akrabalarımdan
- 6) Doğum öncesi eğitim sınıflarından
- 7) Kitap/gazete/dergi/tv vb.
- 8) Diğer (Belirtiniz lütfen.....)

20) Eşiniz doğum öncesi dönemde anne sütü ve emzirme konusunda herhangi bir bilgi aldı mı?

- 1) Hayır (22. soruya geçiniz)
- 2) Evet

21) Eşiniz doğum öncesi dönemde anne sütü ve emzirme konusunda bilgiyi nereden/kimden aldı? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- 1) Aile büyüklerinden
- 2) Sağlık personelinin (- Ebe -Hemşire -Doktor)
- 3) Arkadaşlarından
- 4) İnternette
- 5) Akrabalarından
- 6) Doğum öncesi eğitim sınıflarından
- 7) Kitap/gazete/dergi/tv vb.
- 8) Diğer (Belirtiniz lütfen.....)

22) Anneniz, emzirme sürecine katılmanızı onayladı/onaylar mı

- 1) Hayır
- 2) Evet

23) Babanız, emzirme sürecine katılmanızı onayladı/onaylar mı?

- 1) Hayır
- 2) Evet

24) Arkadaşlarınız, emzirme sürecine katılmanızı onayladı/onaylar mı?

- 1) Hayır
- 2) Evet

Ek 2. Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği

Aşağıdaki önermelerden sizin görüşlerinize en uygun olanını (X) koyarak işaretleyiniz.

Bölüm (1): Babaların emzirmeye ilişkin tutumları	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.1. Emzirme, hazır mama ile beslemeden daha rahattır.					
1.2. Ev dışında çalışan bir anne bebeğini emzirmeye güç yetiremez.					
1.3. Çoğu annenin emzirme için yeterli sütü vardır.					
1.4. Hazır mama bir bebek için anne sütü kadar sağlıklıdır.					
1.5. Anne sütü, hazır mamadan daha kolay sindirilir.					
1.6. Emzirme, evlilik ilişkisini olumsuz etkileyebilir.					
1.7. Kadın emzirmediği dolaylı çekiciliğini kaybeder.					
1.8. Emzirme, annenin sağlığı için yararlıdır.					
1.9. Emzirme annenin sorumluluğundadır ve babanın bu konuda bir rolü yoktur.					
1.10. Emzirme anneye, hazır mama ile beslemeye göre daha çok zaman kazandırır.					
1.11. Emzirme anneyi kısıtlar ve sosyal yaşamını engeller.					
1.12. Tanımadığım bir kadın önümde bebeğini emzirdiğinde utanırım.					
1.13. Emzirme, bebeği hastalıklardan korur.					
1.14. Anne emzirirken, baba kendini dışlanmış hisseder.					

Bölüm (2): Babaların emzirme sürecine katılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
2.1. Eşimle emzirmeye ne kadar devam edeceği hakkında konuştum.					
2.2. Başkalarına ziyaretimiz sırasında eşimin bebeğimizi emzirmesini kolaylaştırdım.					
2.3. Emzirme problemlerini çözmeye çalışırken eşimle fikir alışverişinde bulundum.					
2.4. Eşim emzirirken, diğer çocuklarımız veya evdeki diğer sorumluluklarımızla ilgilendim.					
2.5. Eşime ev işlerinde yardım ettim ve bebeğimizin ağlamasına cevap verme, yıkanmasına yardım etme gibi bakım işleriyle ilgilendim.					
2.6. Eşim emzirmeye başladığında, konforu için yastık verme, bir bardak su getirme gibi işlemlerde bulundum.					
2.7. Eşimin uykusunun bölünmesi veya cinsel aktivite sırasında memelerindeki süt dolgunluğu ile ilgili huzursuzluğunu anlayışla karşıladım.					
2.8. Bebeğimizle aynı odada uyumayı, karşı çıkmadan, kabul ettim.					
2.9. Bebek emmeye devam ederken eşimin emzirmeyi kesme isteğini onayladım.					
2.10. Bebeğimizin hazır mama ile beslenmesini kabul ettim.					
2.11. Bebeğimizin bakımını üstlenerek eşimin bir süre uyuyabilmesi için bir zaman dilimi verdim.					
2.12. Emzirme sürecinde diğer ev işleri yapılmadığında mutsuz oldum.					
2.13. Eşim emzirirken sevinç ve memnuniyet gösterdim. (gülümseme, izleme, eşimi tutma gibi)					
2.14. Eşime emzirmenin, kendisi veya bebeğimiz için olan, faydalarını belirttim.					

Ek 3. Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği, Alt Ölçekler, Alt Boyutlar-Türkçe Versiyon

Alt Boyutlar	Bölüm (1): Babaların emzirmeye ilişkin tutumları (BET)	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Bilişsel	1.3.Çoğu annenin emzirme için yeterli sütü vardır.					
	1.4. Hazır mama bir bebek için anne sütü kadar sağlıklıdır.					
	1.5. Anne sütü, hazır mamadan daha kolay sindirilir.					
	1.8. Emzirme, annenin sağlığı için yararlıdır.					
Deneyim	1.13. Emzirme, bebeği hastalıklardan korur.					
	1.1. Emzirme, hazır mamayla beslemeden daha kolaydır.					
	1.10. Emzirme anneye, hazır mama ile beslemeye göre daha çok zaman kazandırır					
Duygusal	1.11.Emzirme anneyi kısıtlar ve sosyal yaşamını engeller.					
	1.6. Emzirme, evlilik ilişkisini olumsuz etkileyebilir.					
	1.7.Kadın emzirmeden dolayı çekiciliğini kaybeder.					
Toplumsal yapı	1.14. Anne emzirirken, baba kendini dışlanmış hissedebilir.					
	1.2. Ev dışında çalışan bir anne bebeğini emzirmeye güç yetiremez.					
	1.9. Emzirme annenin sorumluluğundadır ve babanın bu konuda bir rolü yoktur.					
	1.12. Tanımadığım bir kadın önümde bebeğini emzirdiğinde utanırım					

Alt Boyutlar	Bölüm (2): Babaların emzirme sürecine katılımı (BEK)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Emzirmeyi anlama	2.1. Eşimle emzirmeye ne kadar devam edeceği hakkında konuştum.					
	2.3. Emzirme problemlerini çözmeye çalışırken eşimle fikir alışverişinde bulundum.					
	2.9. Bebek emmeye devam ederken eşimin emzirmeyi kesme isteğini onayladım.					
	2.10. Bebeğimizin hazır mama ile beslenmesini kabul ettim.					
	2.14. Eşime emzirmenin, kendisi veya bebeğimiz için olan faydalarını belirttim.					
Yardım	2.4.Eşim emzirirken, diğer çocuklarımız veya evdeki diğer sorumluluklarımızla ilgilendim.					
	2.5.Eşime ev işlerinde yardım ettim ve bebeğimizin ağlamasına cevap verme, yıkanmasına yardım etme gibi bakım işleriyle ilgilendim.					
	2.11. Bebeğimizin bakımını üstlenerek eşimin bir süre uyuyabilmesi için bir zaman dilimi verdim.					
Motivasyon	2.6. Eşim emzirmeye başladığında, konforu için yastık verme, bir bardak su getirme gibi işlemlerde bulundum.					
	2.2. Başkalarına ziyaretimiz sırasında eşimin bebeğimizi emzirmesini kolaylaştırdım.					
	2.13. Eşim emzirirken sevinç ve memnuniyet gösterdim. (gülümseme, izleme, eşimi tutma gibi)					
Duyarlılık	2.7. Eşimin uykusunun bölünmesi veya cinsel aktivite sırasında memelerindeki süt dolgunluğu ile ilgili huzursuzluğunu anlayışla karşıladım.					
	2.8. Bebeğimizle aynı odada uyumayı, karşı çıkmadan, kabul ettim.					
	2.12. Emzirme sürecinde diğer ev işleri yapılmadığında mutsuz oldum.					

Ek 4. Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği'nin Kullanım İzni

12.06.2021 Hello I am Sinem - sinemgultekin06@gmail.com - Gmail

 mikassab@just.edu.jo

Oluştur

Kategoriler

- Daha az
- Sohbetler
- Zamanlanmış
- Tüm Postalar
- Spam** 4

Meet

- Yeni toplantı
- Toplantıya katıl

Hangouts

- SİNEM

Hello I am Sinem Gelen Kutusu x

 sinem gültekin <sinemgultekin06@gmail.com>
Alici: mikassab

Hello I am doing master's degree at Adnan Menderes University. In order to study your thesis you will be asked "Fathers And Breastf name. Could you please send me the attitude scale. thanks in advan

 Manal Kassab <mikassab@just.edu.jo>
Alici: ben

Hello Sinem
Thanks for your intrest and request to use the requested tool. I'm happy to share with you the work and send it to be used at your But I want to make sure that you will cite it at your reference list. The other think is to let you know that the tool is in Arabic so is it stil Please let me know if it's ok so that I can send you a copy

Regards,

Ek 5. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 01/11/2018-E.62270

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 92340882-050.04.04
Konu : Kararlar

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hale UYAR HAZAR
Öğretim Üyesi

Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 31.10.2018 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan 6 nolu karar ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize sunarım.

e-İmzalıdır
Doç.Dr. Ayten TAŞPINAR
Kurul Başkanı

KARAR 6:

Protokol No : 2018/52
Sorumlu Yürütücü : Dr. Öğr. Üyesi Hale UYAR HAZAR
ADÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Hale UYAR HAZAR'ın "Babaların Emzirme Sürecine İlişkin Rol ve Tutumları" başlıklı klinik araştırmasının 26.09.2018 tarihli kurul kararında eksiklikler saptanmıştır. 25.10.2018 tarihli gelen dilekçesi ve ekleri görülmüştür. İstenen bilgi ve belgelerin dosyaya konulduğu görülmüştür.

Sonuçta klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup, çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Yine sorumlu araştırmacıya; Form 2'nin 14.1.'in son bölümünde taahhüt edilen çalışma bittikten sonra nihai raporun, (Sonuç Raporu (web'te), BGOF (Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu-gönüllüler tarafından bizzat kendilerinin kendi adı-soyadını yazması ve imzalamasının sağlanması ile adreslerinin eksiksiz olarak formlara yazılmasına dikkat edilmelidir.) ve ORF (Olgu Rapor Formu/Anket))lerin gönderilmesi gerektiğinin hatırlatılmasına ve sorumlu yürütücülerinin bu hususa özen göstermesi gerektiğinin bir kez daha vurgulanmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Ek 6. Zonguldak İl Sağlık Müdürlüğü Kurum İzin Yazısı

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

Sayı : 39330677-799
Konu : Araştırma İzni Hk. (Sinem
GÖLTEKİN)

ZONGULDAK KADIN DOĞUM VE ÇOCUK HASTALIKLARI HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE

Müdürlüğümüz evrak kaydına giren 18.10.2019 tarih ve 9306 sayılı yazı gereği, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sinem GÖLTEKİN tarafından, "*Babaların Emzirme Sürecine İlişkin Rol ve Tutumları*" konulu araştırmaya ilişkin anketini Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapılabilmesi, planlanan çalışmaların kesinlikle kişisel veri ya da başka bir deyişle kişilik mahremiyet hakkını ihlal edecek hiçbir bilginin kullanılmaması kaydıyla Müdürlüğümüz tarafından uygun görülmüş olup, tez çalışmasının hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, çalışmaya katılımların gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın korunmasına yönelik mevzuata aykırı sorular ihtiva edip etmediğinin tetkiki, araştırmanın amacı, yöntemi, kapsamı ve süresi, araştırma metoda ve kavramsal çerçevesini açıklayan bilgiler göz önünde bulundurularak, yapılacak çalışmanın sonucunun Müdürlüğümüz bilgisi dışında ilan edilmemesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır.
Uzm. Dr. Ertuğrul GÜNER
İl Sağlık Müdürü

EK:
1-Yazı Örneği (29 Sayfa)

Ek 7. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (FORM 3)

LÜTFEN DİKKATLİCE OKUYUNUZ !!!

Bu çalışmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunmaktasınız. Bu çalışmada yer almayı kabul etmeden önce çalışmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme sonrası özgürce vermeniz

ÇALIŞMANIN AMACI NEDİR?

Bu çalışmanın amacı, babaların emzirmeye ilişkin tutumları, emzirme sürecine katılımları ve bunları etkileyen faktörleri belirlemektir.

KATILMA KOŞULLARI NEDİR?

Bu çalışmaya; Türkçe konuşabilen ve anlayabilen, iletişim sorunu olmayan, en az ilkokul mezunu olan, emzirme süreci deneyimi olan, emzirme süreci deneyimi üzerinden en fazla beş yıl geçmiş olan, eşi 2 yaşından önce emzirme sürecini sonlandırma girişiminde bulunan, bebeklerini hazır mama ile beslemeyi tercih etme durumu olan babalar araştırmaya dahil edilecektir.

NASIL BİR UYGULAMA YAPILACAKTIR?

Araştırma için gerekli bilgilerin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği” olmak üzere iki adet form kullanılacaktır. Hazırlanan "Tanıtıcı Bilgi Formu"nda, sizin ile ilgili sosyo-demografik, anne sütü ve emzirmeye ilişkin özelliklerinizi, sizin emzirme sürecine katılımınızda annenizin, babanızın ve arkadaşınızın onayını “Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeği” formunda ise sizin emzirme ile ilgili tutumlarınızı, emzirme sürecine katılımınızı etkileyen faktörleri değerlendirecek olan sorular yer almaktadır.

SORUMLULUKLARIM NEDİR?

Araştırma ile ilgili olarak sizin sorumluluğunuz, araştırma ile ilgili size sorulan bütün soruları cevaplamak ve verilen formları eksiksiz bir şekilde doldurmaktır. Bu koşullara uymadığınız durumlarda araştırmacı sizi uygulama dışı bırakabilme yetkisine sahiptir.

KATILIMCI SAYISI NEDİR?

Araştırmada yer alacak gönüllülerin sayısı 250 kişi olarak belirlenmiştir.

ÇALIŞMANIN SÜRESİ NE KADAR?

Bu araştırma için öngörülen süre 1 yıldır.

GÖNÜLLÜNÜN BU ARAŞTIRMADAKİ TOPLAM KATILIM SÜRESİ NE KADAR?

Bu araştırmada yer almanız için öngörülen zamanınız yaklaşık 25-30 dakikadır.

ÇALIŞMAYA KATILMA İLE BEKLENEN OLASI YARAR NEDİR?

Bu çalışma ile ülkemizde babaların emzirme tutumları belirlenerek babaların emzirme eğitimi ve danışmanlık programına katılması ve katılım oranının artırılması, klinikte ebe ve hemşireler tarafından babaların emzirme sürecini eşi ile birlikte yaşamaya cesaretlendirilmesi sağlanacak. Böylelikle

UNICEF'in belirttiği gibi doğumdan itibaren altıncı aya kadar tek başına anne sütü ile beslenmesini, daha sonra da ek besinlerle birlikte olmak koşuluyla en az iki yaşına kadar anne sütüyle beslenmenin devam ettirilmesi hedefine ve emzirme oranının artırılmasına katkı bulunularak bebek mortaliteve morbidite oranlarının azaltılması sağlanacaktır.

Ayrıca Türkçe uyarlaması bulunmayan Babalar İçin Emzirme Anketi'nin Türkçeye uyarlanmasının yapılmasıyla ve çalışma sonuçlarının konu ile ilgili bilimsel bilgi birikimine katkı sağlayacaktır.

ÇALIŞMAYA KATILMA İLE BEKLENEN OLASI RİSKLER NEDİR?

Size bu araştırmada anket uygulanacaktır. Çalışmada beklenen olası bir risk yoktur. Olası bir soruna karşı gerekli tedbirler tarafımızdan alınacaktır.

KAN ÖRNEKLERİNİN SAKLANMASI

Bu araştırma sırasında sizden kan örneği alınmayacaktır.

ARAŞTIRMA SÜRECİNDE BİRLİKTE KULLANILMASININ SAKINCALI OLDUĞU BİLİNEBİLİR İLAÇLAR/BESİNLER NELERDİR?

Çalışma süresince birlikte kullanımının sakıncalı olduğu ilaç ve besin bulunmamaktadır.

HANGİ KOŞULLARDA ARAŞTIRMA DIŞI BIRAKILABİLİRİM?

Görüşmenin tamamlanamaması ya da sizin ayrılmak istemeniz durumunda, çalışmadan çıkarılabilirsiniz.

DİĞER TEDAVİLER NELERDİR?

Bu çalışmada herhangi bir tedavi uygulanmayacaktır.

HERHANGİ BİR ZARARLANMA DURUMUNDA YÜKÜMLÜLÜK/SORUMLULUK KİMDEDİR VE NE YAPILACAKTIR?

Bu çalışma ile ilgili herhangi bir zarara uğrama durumu yoktur.

ARAŞTIRMA SÜRESİNCE ÇIKABİLECEK SORUNLAR İÇİN KİMİ ARAMALIYIM?

Araştırma hakkında ek bilgiler almak için ya da çalışma ile ilgili herhangi bir sorun için **05546531112** no.lu telefondan **Sinem GÜLTEKİN**'e başvurabilirsiniz.

ÇALIŞMA KAPSAMINDAKİ GİDERLER KARŞILANACAK MIDIR?

Araştırma süreci ile ilgili tüm masraflar araştırmacılar tarafından karşılanacak, size ve/veya sigorta sisteminize hiçbir ödeme yaptırılmayacaktır.

ÇALIŞMAYI DESTEKLEYEN KURUM VAR MIDIR?

Çalışmayı destekleyen herhangi bir kurum bulunmamaktadır.

ÇALIŞMAYA KATILMAM NEDENİYLE HERHANGİ BİR ÖDEME YAPILACAK MIDIR?

Bu araştırmada yer almanız nedeniyle size hiçbir ödeme yapılmayacaktır.

ARAŞTIRMAYA KATILMAYI KABUL ETMEMEM VEYA ARAŞTIRMADAN AYRILMAM DURUMUNDA NE YAPMAM GEREKİR?

Bu araştırmada yer almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı

reddedebilirsiniz ya da herhangi bir aşamada araştırmadan ayrılabilirsiniz; reddetme veya vazgeçme durumunda bile eşinizin ve bebeğinizin sonraki bakımı garanti altına alınacaktır.

Araştırmanın sonuçları bilimsel amaçla kullanılacaktır; çalışmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından çıkarılmanız durumunda, sizinle ilgili tıbbi veriler bilimsel amaçla kullanılmayacaktır.

KATILMAMA İLİŞKİN BİLGİLER KONUSUNDA GİZLİLİK SAĞLANABİLECEK MİDİR?

Tanıttıcı Bilgi Formuna, Babalar İçin Emzirme Anketine kayıt edilen veriler, size ait tüm bilgiler ve kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Araştırma yayınlanırken kimlik bilgileriniz saklı tutulacaktır, ancak araştırmanın izleyicileri, yoklama yapanlar, etik kurullar ve resmi makamlar gerektiğinde tıbbi bilgilerinize ulaşabilir. Siz de istediğinizde kendinize ait tüm bilgilere ulaşabilirsiniz.

Çalışmaya Katılma Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllüye verilmesi gereken bilgileri gösteren 3 sayfalık metni okudum ve sözlü olarak dinledim. Aklıma gelen tüm soruları araştırmacıya sordum, yazılı ve sözlü olarak bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğime karar vermem için bana yeterli zaman tanındı. Bu koşullar altında, bana ait tıbbi bilgilerin gözden geçirilmesi, transfer edilmesi ve işlenmesi konusunda araştırma yürütücüsüne yetki veriyorum ve söz konusu araştırmaya ilişkin bana yapılan katılım davetini hiçbir zorlama ve baskı olmaksızın büyük bir gönüllülük içerisinde kabul ediyorum. Bu formu imzalamakla yerel yasaların bana sağladığı hakları kaybetmeyeceğimi biliyorum.

Bu formun imzalı ve tarihli bir kopyası bana verildi.

GÖNÜLLÜNÜN		İMZASI
ADI & SOYADI		
ADRESİ		
TEL. & FAKS		
TARİH		

VELAYET VEYA VESAYET ALTINDA BULUNANLAR İÇİN VELİ VEYA VASİNİN		İMZASI
ADI & SOYADI		
ADRESİ		
TEL. & FAKS		
TARİH		

ARAŞTIRMA EKİBİNDE YER ALAN VE YETKİN BİR ARAŞTIRMACININ		İMZASI
ADI & SOYADI		
TARİH		

Ek 8. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Uygunluk Onayı

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞI GİRİŞİMSSEL OLMAYAN
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

KARAR 13:
Protokol No : 2018/52
Sorumlu Yürütücü : Dr.Öğr. Üyesi HALE UYAR HAZAR
Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nca 31.10.2018 tarihinde onay verilen; Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü Öğretim Üyesi Dr.Öğr. Üyesi HALE UYAR HAZAR 'ın "**Babaların Emzirmeye İlişkin Tutumları, Emzirme Sürecine Katılımları ve Bunları Etkileyen Faktörler**" konulu araştırmasının sonuç raporu hakkındaki 23.06.2021 tarihli dilekçesi görüşüldü. Dilekçesinde çalışmanın tamamlandığı ve sonuç raporunun ekli olduğu görülmüştür. Kurum izin belgesinin alınıp, dosyaya konulduğu görülmüştür. Sonuçta çalışmanın etik kurallar içinde yürütüldüğü ve tamamlandığı, istenen belgelerin tam olduğu anlaşıldı. Çalışmanın **Etik Kurul Uygunluk Onayı** almasına oy birliği ile karar verilmiştir.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kampüsü, Kapıcı Merkezi,
Etiler/AYDIN
E-mail adresi: sagbil@adnu.edu.tr
Telefon No : 0(256) 213 27 17/0(256) 213 87 55
Faks No: 0256 213 4210

Bilgi için: Nazife UZUN
Ünvan Bilgisayar İşletmeni

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLİMSEL ETİK BEYANI

“BABALARIN EMZİRMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI, EMZİRME SÜRECİNE KATILIMLARI VE BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER” başlıklı Yüksek Lisans tezindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

... / ... / ...

Sinem GÜLTEKİN

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı, Adı : GÜLTEKİN Sinem
Uyruk : T.C.
Doğumyeri ve tarihi : Ankara / 11.04.1994
Telefon : 0 554 6531112
E-posta : sinemgultekin06@gmail.com
Yabancı dil : İngilizce

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet tarihi
Lisans	Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi	2017
Y. Lisans	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü	-

BURSLAR ve ÖDÜLLER

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer/Kurum	Ünvan
Eylül 2018- Devam	Zonguldak / Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	Ebe

AKADEMİK YAYINLAR

1.MAKALELER

- Uyar Hazar H, **Gültekin S.** (2019).Ebelik Eğitiminde Simülasyon Kullanımı. Life Sciences (NWSALS), 14(3):74-83. doi: 10.12739/NWSA.2019.14.3.4B0027.
- Uyar Hazar H, **Gültekin S.** (2021). Emzirme ve Sigara. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 30(3):150-157. doi:10.17827/aktd.854101.

2. PROJELER

-

3. BİLDİRİLER

A) Uluslararası Kongrelerde Sunulan Bildiriler

- Uyar Hazar H., **Gültekin S.** Ebelik Eğitiminde Simülasyon Kullanımı. 1. Uluslararası Ebelik Eğitim Araştırma Geliştirme (EBEARGE) Kongresi, 7-9 Kasım 2018, İzmir,Türkiye,sözel bildiri olarak sunuldu, kongre kitabındatam metin yayınlandı.
- Uyar Hazar H., **Gültekin S.**Emzirme ve Sigara. 3. Uluslararası Korum Gebelik, Doğum, Lohusalık Kongresi,14-17 Şubat 2019, Bolu, Türkiye, poster bildiri olarak sunuldu.
- Uyar Hazar H., **Gültekin S.**Babaların Emzirme Tutumu ve Katılımı Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, 2. International Hazar ScientificResearches Conference, April 10-11, 2021, Baku, Azerbaijan, Oral Presentation

B) Ulusal Kongrelerde Sunulan Bildiriler

-